Самостійна Україна
INDEPENDENT UKRAINE

СИМОН ПЕТЛЮРА

10 травня 1879 — 25 травня 1926

Голова Директорії і Головний Отаман Військ Української Народної Республіки

Рік LI КВІТЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ 1999 Ч. 2/472

«САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Орган Організації Державного Відродження України (ОДВУ)
та
Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організаціи (ІСНО)

Статті, підписані автором, не обов'язково збігаються з поглядами Редакційної Колеґії, а тому за їх зміст Редакція «Самостійної України» не відповідає.

Редакція застерігає собі право скорочувати й виправляти матеріяли.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
Україна,
252010,
Київ-10,
вул. Січневого повстання, 6

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:
Independent Ukraine
2315 West Chicago Ave.
Chicago, ILL. 60622
USA

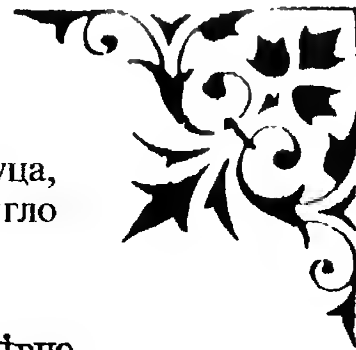
Зареєстровано Міністерством України у справах преси та інформації КВ №2250

Комп'ютерний набір та верстка видавництва ім. О. Теліги
Друк. журналу «Охорона праці», 253100, м. Київ, вул. Попудренка, 10/1.
Зам. 9 — 33. Наклад 1000

Рік LI (51) **Квітень-Червень 1999** **ч.2/472**

ЗМІСТ

СОБОРНА УКРАЇНА

музика В.Стратуца,
слова М.Жигло

Збирай своїх дітей, Родино,
Хто не забув козацький край
Їх хлібом-сіллю, Україно,
І рушниками зустрічай.

Як правда на усіх єдина
І рідний батьківський поріг
Соборна мати Україна
Одна на всіх, як оберіг.

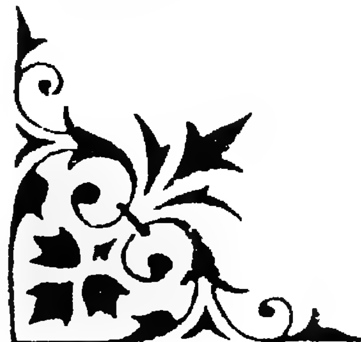
Над нею пісня солов'їна,
До неї тисячі доріг
Соборна мати Україна
Одна на всіх, як оберіг.

Така прекрасна, вічно юна,
Мов і не знала лихоліть,
Земля Дажбога і Перуна,
Ніким незборена стоїть.

Хай воля буде зажди з нами
І не палає небокрай
Перед дочками і синами
Свої дороги простеляй.

Помірно

ЗБИ_РАЙ СВО_ЇХ ДІ_ТЕЙ, РО_ДИ_НО, ХТО
НЕ ЗА_БУВ КО_ЗАЦЬ_КИЙ КРАЙ. ЇХ
ХЛІ_БОМ-СІ_ЛЛЮ, У_КРА_Ї_НО І
РУ_ШНИ_КА_МИ ЗУ_СТРІ_ЧАЙ. ЯК
Приспів:
ПРАВ_ДА НА У_СІХ Є_ДИ_НА І
НЕ_Ю ПІС_НЯ СО_ЛО_ВІ_НА, ДО
РІД_НИЙ БАТЬ_КІВ_СЬКИЙ ПО_РІГ, СО_
НЕ_Ї ТИ_СЯ_ЧІ ДО_РІГ. СО_
_БОР_НА МА_ТИ У_КРА_Ї_НА ОД_
_БОР_НА МА_ТИ У_КРА_Ї_НА-ОД_
_НА НА ВСІХ, ЯК О_БЕ_РІГ. НАД
НА НА ВСІХ, ЯК О_БЕ_РІГ... ТА

Микола ПЛАВ'ЮК,
голова ПУН і ОУН,
останній Президент УНР в екзилі

СИМОН ПЕТЛЮРА — СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ
(до 120-річчя з дня його народження)

Хоч надто повільно, але в останньому десятилітті постать Симона Петлюри викликала немале зацікавлення в Україні.

Появились передруки його статей, з'явились книги про його життєвий шлях, відбулось багато науково-практичних конференцій, святкувань, виставок, присвячених цій визначній постаті українського політичного і державного життя.

Як не дивно, але найкращі, бо документальні, інформації появились у творах, які безпосередньо не пов'язані з «петлюріяною». Маю на вазі 2 томи «Українська Центральна Рада — документи і матеріяли», видані Інститутом історії України Національної Академії Наук України, та біографічний довідник «Діячі Української Центральної Ради», автори В.Верстюк і Т.Осташко.

У них наведені документи, які подають картину широкогранної діяльности Симона Петлюри за часів Української Центральної Ради. Зокрема, книга В.Верстюка та Т.Осташко вміщує повну об'єктивну біографічну довідку С.Петлюри, а не лише за період Української Центральної Ради. В цій довідці читаємо:

«Із пересічного бухгалтера і журналіста С.Петлюра на час Першої світової війни, за свідченням М.Грушевського, перетворився на визначного провідника московської української громади».

Ще яскравішу, можна сказати, пророчу характеристику за того часу дала йому людина прихильна, але стороння для українського руху, академік Ф.Корш:

«Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони гадають, що Петлюра — видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не ціла правда. Петлюра — безмірно вищий за те, що про нього думають. Він — з породи вождів, людина із того тіста, що колись, у старовину, закладали династії, а за нашого демократичного часу стають національними героями... Буде він вождем народу українського. Така його доля».

Сподіваймось, що діждемось побачити надрукованими не тільки документи доби Української Центральної Ради, але й документи доби Директорії Української Народної Республіки та Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі, бо лише тоді можна буде об'єктивно і документально українським історикам, військовикам зрозуміти і оцінити постать Симона Петлюри.

Це необхідно, бо вороги і наші власні «вороженьки» навіть по смерті С.Петлюри не припинили свідомої фальсифікації діяльности Симона Петлюри. Цікаво, що чим більше було тих намагань, тим більше зростав культ Петлюри серед уараїнських патріотів, який створив з нього символ доби самостійної Української Народної Республіки, який вороги і «вороженьки» намагались звести до «міфів».

Одначе в ім'я правди треба ствердити, що пророцтва академіка Ф.Корша хоч якоюсь мірою здійснились.

Так, Симон Петлюра став справді вождем української національної революції як голова Директорії УНР і Головний Отаман Військ УНР.

Він став вождем у боротьбі тоді, коли інші втікали за кордон або переходили у ворожі табори, зрадивши Українську державу.

Йому не судилося створити родинної династії, бо не був він монархістом, але він створив національну династію УНР, забезпечивши законні основи для дій Державного Центру УНР в екзилі, який понад 70 років продовжував дії С.Петлюри, не скапітулювавши перед ворогом, не визнавши УРСР—СРСР державами українського народу і своєю військовою, політичною, дипломатичною і інформаційно-пропагандивною діяльністю вклав багато праці і здобув немало успіхів у світі для концепції незалежної Української держави.

В Україні серед народу майже до Другої світової війни окупаційний режим переслідував «петлюрівців» з безмежною жорстокістю як «українських буржуазних націоналістів». Після закінчення Другої світової війни постать Симона Петлюри була визнана, згідно з пророцтвом академіка Ф.Корша, геройською.

Його смерть на вулиці Парижа була доказом того, як окупаційний режим в Москві і Києві ненавидів його і пішов на шлях міжнародної конспірації московських, жидівських і французьких комуністів та українських поплентачів, щоб знищити С.Петлюру.

І саме той акт терору об'єднав усіх українських патріотів, які боронили солідарно вже не особу С.Петлюри, бо він був неживим, але Петлюру як символ доби української самостійности. Те, що не все вдавалось живому С.Петлюрі — сконсолідувати і об'єднати всіх українських патріотів, завершилось по його смерті.

Тому доводиться дивуватись, що в сучасній незалежній Українській державі так по-мачушиному трактують постать С.Петлюри наші державні кола.

З трьох найвизначніших постатей доби УНР — М.Грушевського, В.Винниченка, С.Петлюри — дві перші, зокрема М.Грушевський, знайшли належне визнання. Але про С.Петлюру існує своєрідна «змова мовчання», себто про нього майже ніхто з урядових кіл не згадує.

Чому? Правдоподібно тому, що С.Петлюра був для них занадто принциповим. Таж М.Грушевський «покаявся» і повернувся до УРСР. В.Винниченко, ще перед поверненням М.Грушевського, був готовий до співпраці з окупаційним режимом України. Єдиний С.Петлюра був безкомпромісовим у боротьбі і дії за самостійну Україну.

Можна не дивуватись нашим лівим, які пропагують ідею повороту до минулого через слов'янський союз.

Але чому мовчать так довго ті, хто проголошує свою принципову позицію проти такої політики лівих, чому їм бракує відваги чи принаймні справедливости гідно вшановувати того, який все своє життя працював і загинув у боротьбі з ворогом, щоб Україна відновила свою державну незалежність, при кермі якої вони опинилися?

Надіймось, що 120-річчя з дня народження С.Петлюри стане нагодою для влади України гідно вшанувати пам'ять С.Петлюри — символ нашої державности і самостійности.

Антін СЕРЕДНИЦЬКИЙ
Варшава, Польща

ЦЕ НЕ СПРАВЖНІЙ СИМОН ПЕТЛЮРА

В 1920 році в №4 тижневика «Przymierze» (Союз) Йоахим Волошиновські писав, що «помилкові інформації про Україну походять з спритно використаної її противниками неосвідомлености в певних питаннях польського загалу. Польський загал, не маючи докладного поняття про Україну, легко вірить всяким пліткам про неї, навмисне розповсюджуваним, бездумно і безкритично повторюваним думкам про неї, зафарбованим патріотичною риторикою, не бачачи огидних цілей джерела, з якого вони випливають. Українська справа є, одначе, однією з найпильніших справ польської політики на Сході, є справою, яку необхідно для обох сторін у Польщі та України, найкорисніше вирішити, а тому треба її знати».

Не хотів би стверджувати, що Станіслав Ковальчик, автор книжки «Пан Петлюра» [1], діяв у тій мірі свідомо, але його творіння відповідає поставленим Й.Волошиновські тезам. Вказана книжка спирається в основному, на односторонні антипетлюрівські висловлювання і містить ряд суттєвих помилок. Тому недостатньо зорієнтований читач буде переконаний, що вбивця С.Петлюри не був агентом радянської політичної поліції ГПУ, а ідейним месником, в свою чергу, С.Петлюра — не героєм національно-визвольних змагань, а організатором жидівських погромів.

Автор, розглядаючи явище погромів, для підтримки концепції сягнув часів Хмельниччини і Коліївщини. Крім того, вибрав односторонні висловлювання щодо особи С.Петлюри, не звертаючи уваги на опубліковані в польській пресі оцінки його діяльности видатними військовиками та політичними діячами. До їх числа відносяться: маршал Й.Пілсудський, його ад'ютант Леон Князьолуцький, міністр закордонних справ польського Уряду Євстахій Сапєга, директор Східного інституту у Варшаві Станіслав Сєдлецький, волинський воєвода Генрик Юзевський, письменник Вацлав Сєрошевський, генерал Тадеуш Кутжеба та ін. Відсутні також судження про С.Петлюру російського академіка Федора Корша. Приведених в книжці двох коротких цитат із статті члена Уряду УНР

Присяга у Вишколі Січових Стрільців в приявї Головного Отамана С.Петлюри і полковника Є.Коновальця

Єжи Стемповського і згадки, що відомий польський десидент Єжи Гедройц захищав С.Петлюру в паризькій «Культурі», явно недостатньо для хоч би мінімальної об'єктивности.

Автор повністю ігнорує українську історіографію, зокрема матеріяли, що торкаються погромів, в «Українському Історичному Журналі» (1992, №7, 8, 9; 1997, №3), в «Інформаційному Бюлетені» Української бібліотеки ім.Симона Петлюри в Парижі, в документальній праці проф. Володимира Сергійчука «Уся правда про еврейські погроми» (Київ, 1996) та в циклі статей того ж автора в «Українському слові» (Київ, 1997). Витвір С.Ковальчика робить враження мішанини правдивих, напівправдивих фактів і висновків з помилковими і, врешті-решт, антиісторичними. Виникає питання: чого добивається автор?

Але перейдемо до фактів. Не менш сумнівною є констатація: «козаки були елементом авантюрним і політичним, а жиди — мирним і релігійним» (С.8). Далі, заперечуючи собі, об'єктивно вказує, що виступи барських конфедератів проти православних стали однією з причин вибуху Коліївщини. Шкода, що автор не розвинув проблеми орендування жидами церков і функцій жидівських орендарів корчм або шляхетських маєтків.

Відомо, що для конструкторів оборони вбивці Симона Петлю-

ри Ш.Шварцбарда під час судового процесу в Парижі важливим було розкриття проблеми гайдамаччини. Автор рецензованої книжки зайнявся навіть етимологією слова «гайдамака», вибираючи вигідне значення: «гайдамака» походить з турецького і означає «грабіжник», «розбійник». Виходячи з такого формулювання, С.Ковальчук «обгрунтовано» звинувачує на наступних сторінках С.Петлюру у формуванні «гайдамацьких» військових відділів. До речі, Францішек Славскі в «Етимологічному словнику польської мови» (1956) стосовно терміну «гайдамак» поруч із значенням «розбійник» подає «повстанець», «відчайдух», «юнак», «гуляка» (С.391-392). В українській традиції — це, насамперед, «повстанець». Концепції С.Ковальчика в значній мірі спростовує наведена ним цитата з листа короля Станіслава Августа до пані Джофрін: «Кілька фанатиків почало грозити селянам нашої України, якщо не приймуть Унії. Того було досить, щоби їх підбурити, а бунти тих людей, то не жарти! Грецький і невільничий фанатизм бореться вогнем і мечем з католицьким і шляхетським фанатизмом. Це, напевно, що без барської конфедерації не було би того нещастя» (С.29).

Загалом, С.Ковальчик якось мляво і неохоче приймає ідею незалежности України, особливо коли пише, що «легенда анархічної волі товаришувала з усіма, котрі мріяли про вільну Україну без панів і єзуїтів» (С.25). Цитата з вірша Т.Шевченка на цю тему підібрана невідповідно.

Напівправдивою є інформація, що «жидівське суспільство з неохотою відносилось до визвольних устремлінь України. Жиди не скривали, що воліють бути громадянами багатонаціональної Росії, ніж незалежної України, котру обіцяв Петлюра» (С.79). Треба, однак, зазначити, що багато жидів співпрацювало з С.Петлюрою (див. далі). На закінчення автор навіть підкреслює, що «Петлюра став жертвою гарних ілюзій» (С.94). З приводу цієї теми генерал Т.Кутжеба в книжці «Київська Виправа» (1937) пише: «Петлюра представляв реальні політичні і військові цінності... Не втрималась пропольська Народна Україна Петлюри, лиш повстала Україна взагалі, хоч радянська» (С.43).

Ще одним підтвердженням історичної непідготовлености автора стало твердження, що Сталін приєднав Львів до «руських земель» в 1945 р. (С.19). Львів був приєднаний до Радянської України рішенням Верховної Ради СРСР від 1 листопада 1939 р. Згадуючи про Голодомор 1932-1933 років в Україні, С.Ковальчик пише,

що до числа жертв голодомору світ «ніколи не був цікавий». І, звичайно, не згадує, що одним із керівників операції «Голод» в Україні був секретар ВКП(б) Лазар Каганович. 14 березня 1936 р. поет Євген Маланюк в листі до Юліана Тувіма вказує, що «кремлівські господарі» знищили від 5 до 7 мільйонів людей в Україні». Сучасний польський історик Ришард Тожецький [2], а також Андрій Хойновський в книзі «Україна» (1997) підтверджують мільйонні жертви голодомору.

Створюється враження, що наш автор необізнаний з проблемами українського націоналізму. На стор.15 С.Ковальчик пише: «Петлюра та інші українські націоналісти». Напевно йдеться про використання розрахованого на непоінформованого польського обивателя ярлика «український націоналіст». Але доцільно було би вивчити історичні факти і засвоїти відповідну термінологію. Загальновідомо, що С.Петлюра був членом партії соціал-демократів. Крім того, ідеї українського націоналізму на той час ще не були сформовані, а Організація Українських Націоналістів (ОУН) створена в 1929 р.

Головною проблемою книжки «Пан Петлюра?» є, звичайно, проблема жидівських погромів в часи Української Народної Республіки. С.Ковальчик обмежується фразою, що в жидівських погромах брали участь «росіяни, козаки з Дону і Кубані, українці, поляки під час війни з більшовиками, молдавани і навіть цигани, хлопи і повстанці, офіцери і рядові всяких армій» (С.13).

Приписуючи жидівські погроми в основному Армії і людности УНР, С.Ковальчик не згадує про численні більшовицькі погроми. Процитуємо, наприклад, витримку зі статті «Червоні погроми» в тижневику «Єврейська Трибуна» (1922): «Пам'ятаймо всі вичини Таращанської дивізії, котра зайняла Київ, вигнавши Директорію, пам'ятаймо терор славних «богунців», які «погуляли» в Києві, а, зокрема, в навколишніх містечках, звідки пограбовані жиди втекли до Києва. Пам'ятаймо, коли ці славні богунці під час наступу на Житомир в березні 1919 р. влаштували криваву різню в Бердичеві і Коростені під гаслом: «Бей жидов, спасай Расєю!». Свідок з Новоград-Волинського І.Грейфельд розказував, як семилітнім хлопчиком на власні очі бачив, як будьонівці розстріляли понад 20 жидів тільки за те, що ці не володіли добре російською мовою... Таких спогадів є значно більше [3].

С.Ковальчик чи не знає, чи боїться сказати, що ряд жидівських погромів зробили в 1918-1920 рр. польські військові частини. Про

це свідчить навіть відома народна пісенька тих часів: «A kto żydow poniewira, to ulanow pulk Hallera [8]»*

С.Ковальчик лише згадує про погром у Львові (С.77). Але без належних доказів робить висновки, повторюючи за Джорджем Сайрусом: «Україна, Росія і Польща — це країни, де погроми є щоденним хлібом» (С.16).

Зовсім необґрунтованим з боку автора є звинувачення С.Петлюри за погромницькі акції різнорідних цивільних і військових груп, в тому числі звичайних бандитів. Очевидно, основною метою цих звинувачень, як і в білогвардійців та більшовиків, було зневаження ідеї непідлеглости України. Ідеї, котрій служив С.Петлюра. Саме в цьому напрямі весь час діяла більшовицька пропаганда в Україні і за кордоном. Однією з основних тем фінансованої з Москви паризької газети «Українські Вісті» протягом кількох років було «очорнення» доброго імені Головного Отамана і його ролі у визвольних змаганнях.

Мабуть, зі слів битих під Мотовилівкою російських білогвардійців з гетьманського війська (М.Булгаков, «Белая Гвардия») взяв С.Ковальчик інформацію, що С.Петлюра за фахом бухгалтер. Треба було ознайомитись з загальновідомими речами: С.Петлюра вчився в духовній семінарії в Полтаві, а після виключення працював учителем, службовцем архіву, журналістом, редактором, далі — партійним, державним і військовим діячем... Тільки короткий час працював у Москві бухгалтером. Зрозуміло, що М.Булгакову треба було принизити Головного Отамана. А про що йдеться у С.Ковальчика?

Серйознішою помилкою є приписування С.Петлюрі германофільства. Вже в ранніх публікаціях С.Петлюри чітко виявилась його проантантська орієнтація. Ставши Головним Отаманом війська УНР, він послідовно шукав і добився врешті-решт воєнних контактів України з Антантою. Загальновідомо, що німецько-австрійську допомогу Центральна Рада прийняла весною 1918 р. під загрозою повної окупації України Радянською Росією, а потім за пронімецького гетьманату С.Петлюра був ув'язнений кілька місяців за діяльність проти режиму П.Скоропадського і після звільнення прийняв найактивнішу участь у повстанні проти гетьмана.

Не витримує критики закид С.Ковальчика, що С.Петлюра був антисемітом. Навпаки, він не раз осуджував антисемітизм вже у своїх передвоєнних статтях («Агонія Царату», 1905). Пишучи про українського драматурга Івана Тобілевича, відзначав серед недоліків негативність жидівських постатей в його творах. Основним запереченням антисемітизму С.Петлюри є його державна діяльність в Секретаріяті Центральної Ради чи в Директорії. Відомо, що Центральна Рада оголосила культурну автономію для національних меншин України, в тому числі для жидів. За Директорії жиди були залучені до роботи в Уряді (П.Красний), міністерствах (М.Рафес, В.Золотарьов, М.Зільберфауб, В.Лацький, А.Ревуцький), державному апараті (С.Гольдельман, А.Марголін, М.Віннер та ін.).

С.Ковальчик повторює за Ш.Шварцбардом і ГПУ, що С.Петлюра особисто керував жидівськими погромами. Насправді, він, як Головний Отаман Директорії, всіма можливими засобами намагався їм запобігти: закликами, наказами, засудженням винних в погромах, допомогою потерпілим тощо. Зокрема, за організацію грабунку жидів вироком суду армії УНР були засуджені до розстрілу Іван Ткачук, Петро Теленко, Михайло Болотний, Микола Іванов, а за підбурювання до погромів — Станіслав Полянський і Никонор Савельєв. Тільки наприкінці 1919 р. за погроми заарештовано і осуджено понад 20 командирів недисциплінованих військових з'єднань (Палієнка, Самосенка, Козирзірку та ін.). Уряд УНР створив спеціяльну комісію для визначення обставин погромів, а від серпня 1919 р. до складу цієї комісії входили жидівські представники.

З метою запобігання правопорушень щодо жидівського населення за військовими частинами були закріплені спеціяльні інспектори. У публічних місцях регулярно вивішувались відозви-застереження перед погромами. Особисто С.Петлюра оголошував антипогромні відозви 15.11.1917 р., 16.11.1918 р., 26.12.1919 р. і до повстанців перед II Зимовим Походом в 1921 р. Крім того, С.Петлюра запропонував свого часу жидівській громаді утворити спеціяльну формацію для боротьби з погромниками.

Один з жидівських авторів, М.Рафес, так оцінив ці дії Головного Отамана: «Петлюра був поборником союзу української і жидівської демократії». Відомий жидівський діяч В.Жаботинський відкидає міф про антисемітизм С.Петлюри [4].

З приводу визнання невинности Ш.Шварцбарда француз Емануїл Рейс писав: «Симон Петлюра став жертвою однієї з найпара-

* «А хто жидів поневіряє, то уланів полк Галлєра» (Генерал Галлєр — командуючий озброєної у Франції польської армії).

доксальніших і найнезаслуженіших історичних несправедливостей, які могли би трапитись. Його оскаржують щодо погромів жидів, котрі мали місце в Україні після революції 1917 року. В Проскурові (Хмельницькому, прим. авт.) погром зорганізувала банда анархіста Самосенка. Військовий трибунал С.Петлюри засудив Самосенка на смерть і вирок був виконаний. Документи показують, що комуністи в багатьох випадках провокували погроми, щоби скомпроментувати найнебезпечнішого противника, котрим для них був Симон Петлюра» [5].

С.Ковальчик неточно інформує, що С.Петлюра був редактором тижневика «Тризуб». В дійсності редактором видання в 1925-1940 рр. був В.Прокопович. С.Петлюра був одним з його засновників. Як великий гріх подає С.Ковальчик, що українці оскаржували Ш.Шварцбарда щодо співпраці з ГПУ (С.91), але то було правдою. За словами ад'ютанта маршала Й.Пілсудського Л.Князьолуцького, «Вбивця Петлюри не був жидівським месником, а знаряддям Москви» [6]. Аналогічно інтерпретує цю справу сучасний польський історик Станіслав Стемпень в науковому дослідженні «Симон Петлюра — життя і діяльність» [7].

Відомо, що перед процесом про вбивство С.Петлюри в Україну для збору матеріялів приїхав такий собі Бернард Лекаше. Ці матеріяли були надані йому більшовиками і, звичайно, тенденційно підібрані. «Інфомаційний Бюлетень» Української Бібліотеки ім.С.Петлюри в Парижі (1994, №57, С.7) опублікував секретний лист члена Колегії Народного Комісаріяту закордонних Справ України і ГПУ О.Шліхтера до секретаря ВКП(б)У Л.Кагановича з основними інструкціями щодо проведення процесу:

1. Петлюрівський рух не був рухом народних мас, а лише авантюрними діями, що призвели до жидівських погромів.

2. Народний Комісар Закордонних Справ України забезпечить українському представникові в Парижі необхідні документи, матеріяли і зізнання свідків.

3. Конче потрібно, щоб на процесі виступив бувший ад'ютант Петлюри Лисенко... Органи ГПУ ручаються за його лояльність.

4. Вирішено не допустити до виступу на процесі членів Правління Українського Червоного Хреста товаришів Жлатковського і Лінниченка.

5. Запропонувати українській пресі, щоб не використовувала рапорти і коментарі своїх кореспондентів з процесу, а поміщала тільки офіційні повідомлення.

6. Відповідальність за виконання і впровадження в життя даних директив покласти на тов. Полоцького.

21.01.1927 р. Політбюро ВКП(б)У розглянуло питання про процес Шварцбарда і поставило вислати на процес тов. М.Попова. На нашу думку, не потрібно більше доказів для спростування фантазій про біблійне посланництво Ш.Шварцбарда.

Загалом, нехтуючи свідченнями польських діячів щодо особи С.Петлюри, С.Ковальчик згадує, що в процесі взяв участь посланець маршала Й.Пілсудського адвокат Чеслав Познаньський. Необхідно додати, що таку саму місію виконував колишній дипломат в Уряді УНР князь Ян Токажевський-Карашевич. Врешті-решт, автор книжки мусить визнати, що «кожен суд (не суд присяжних) мусів би відкинути оскарження С.Петлюри про організацію погромів» (С.11), і додає (С.94): «вироку, який виніс паризький суд присяжних не можемо шанувати».

Коротко кажучи, якби вдумливий читач поставив питання, кого захищає С.Ковальчик (чиїм адвокатом він є), то відповідь була би однозначною — Ш.Шварцбарда. Витвір С.Ковальчика не сприятиме розвитку польсько-українських відносин і українсько-жидівського взаєморозуміння. В ніякому випадку «історичне есе С.Ковальчика» не є «блискучим», як пише «Газета виборча» (Варшава, 20.06.1998 р.), а необ'єктивним і шкідливим. «Газета виборча» пером рецензента книжки «Пан Петлюра?» Кшиштофа Копки продовжує за С.Ковальчиком справу внесення розбрату в українсько-польські відносини, тим більше, що постать Головного Отамана в книжці «Пан Петлюра?» аж ніяк не є Симоном Петлюрою.

Література

1. A.S.Kowalczyk. Pan Petlura? — Warszawa, 1998. — OPEN. 96 S.
2. Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze. — Warszawa, 1994, S.114.
3. Симон Петлюра та українська національна революція. — К., 1994. — С.237.
4. Тризуб. — Париж, 1927, №3.
5. Симон Петлюра — статті, листи, документи. — Нью-Йорк, 1959. — С.287.
6. Biulletyn Polsko-Ukrainoznawcze. — 1936, N30.
7. Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze. — Warszawa, 1996, N3 — S. 57; oraz K.Kepa. Stosunki Polsko-Ukrainskie (w) Polacy w walce i niepodleglosc Ukrainy. — Warszawa, 1997. — S.11.
8. Tylko o historii. — Warszawa, 1962. — S.141.

Олекса БОРЕЦЬ,
доцент УжДУ, Ужгород

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СОБОРНИЦЬКИЙ ЧИН АВҐУСТИНА ВОЛОШИНА

Народився 17 березня 1874 р. в селі Келечин Волівського округу (тепер Міжгірський р-н Закарпатської области) в сім'ї греко-католицького священика. Закінчив Ужгородську гімназію, богословську семінарію, фізико-математичний факультет вищої педагогічної школи. Професор фізики, директор Ужгородської семінарії. Педагогічну діяльність поєднував з роботою греко-католицького священика, маючи сан каноніка. Був одним з організаторів товариства «Просвіта» (1920). Восени 1938 р. обраний прем'єр-міністром, а 15 березня 1939 р. — президентом Карпатської України. За його дієвої участи сформовано Організацію Народної Оборони — Карпатську Січ, до штабу якої входили військовики Михайло Колодзінський, Дмитро Климпуш, Іван Рогач, Степан Росоха, Іван Роман, Евген Ґут-Кульчицький, Іван Кедюлич, Степан Сулятицький, Зенон Коссак, Роман Шухевич та ін., які керували бойовими операціями під час агресії Угорщини. Після окупації краю угорськими військами в еміграції працював ректором УВУ в Празі. 1945 р. арештований органами НКВС і вивезений до Лефортовської, а згодом до Бутирської тюрми, де після допитів і катувань 11 липня 1945 року помер.

За останні роки про о.Авґустина Волошина в Україні (точніше в Ужгороді) опубліковано кілька книг, включаючи і збірник його праць (Твори. — Ужгород: Гражда, 1995. — 447с.), упорядкований О.Мишаничем і П.Чучкою, в яких висвітлені численні факти про життя та плодотворну діяльність президента А.Волошина, визначного вченого-педагога, громадсько-політичного, культурного і церковного діяча Закарпаття кінця 19-го і першої половини 20-о століть. У даній статті (у зв'язку з 125-річним ювілеєм) звернена увага на ті факти діяльности о.А.Волошина, які сприяли мовно-духовному становленню русинів-українців та народовецької течії на Закарпатті у період 1-ї та 2-ої Світових воєн, мали безперечно всеукраїнське значення і у значній мірі зміцнювали геополітичний імідж України в Европі.

Виділення всеукраїнського соборницького чину о.А.Волошина

особливо актуальне тепер, коли антиукраїнські московсько-прокомуністичні сили намагаються використовувати проти визначних діячів Карпатської України весь «арсенал» бруду і наклепів, опублікованих раніше в радянських публікаціях. Наприклад, в «Радянській енциклопедії історії України» (т.1, 1969 р.) читаємо:

д-р. Авґустин Волошин

«Волошин Авґустин (1874-1946) — один з верховодів буржуазних націоналістів на Закарпатті, уніатський священик. На початку 20 ст. редагував реакційну газету «Наука», яка вела шалену пропаганду, спрямовану проти демократичних елементів, підтримувала австро-угорське панування... В 30-х рр. дотримувався протигітлерівської орієнтації. Після того, як фашистська Німеччина розчленувала Чехословаччину (1938), очолив маріонетковий уряд т.зв. «Карпатської України». За вказівкою гітлерівців у березні 1939 р. перед окупацією Закарпаття хортістською Угорщиною відмовився від поста «президента Карпатської України».

Першим представником народовецької течії, що взяв собі до серця долю «зраненого брата», був М.Драгоманов, який у 1875-1876 рр. двічі побував на Закарпатті. Потім у 1880-х роках ця течія була підхоплена Л.Чопеєм (автором «Русько-мадьярського словаря», 1883 р.) і поширилась на початку 20-го століття як народовецький рух завдяки діяльності А.Волошина, Ю.Жатковича і Г.Стрипського. На ту пору, коли, за словами М.Міхновського «головна причина нещастя нашої нації був брак націоналізму серед широкого її загалу», А.Волошин увійшов у нове століття народним учителем, а у 1939 році привів змадяризовано-зчехизованих та частково змоскофілених закарпатців від народовецької до національної (української) свідомости, до України. Отже, радянський наклеп на А.Волошина про «шалену пропаганду, спрямовану проти демократичних елементів» очевидно зв'язаний з тим, що він здійснив мрію (Ганнібалову клятву) М.Дра-

гоманова: «що-небудь зробити для Угорської Русі, по крайній мірі, направити кілька душ на реальну працю для народу в демократично-поступовому напрямку». У 1886 році М.Драгоманов назвав Тараса Шевченка Великим русином. Спробу реалізації заповіту-клятви М.Драгоманова зініціював Іван Франко, заснувавши у 1895 році (А.Волошинові тоді пішов 21-й рік) «Угорський фонд», завдяки діяльности якого на Закарпатті з'явилися українські книги і почало пробиватися українофільство наперекір русофільству, що підігрівалось не тільки з Москви, а й з Відня та Будапешту.

За правомірність уживати етнонім «українець» стосовно закарпатських русинів А.Волошин публічно виступив ще у 1904 році, а в 1921 році Т.Шевченка (услід за М.Драгомановим) назвав найбільшим поетом русинів (руським Петефієм).

Фактично всеукраїнськість А.Волошина прекрасно розуміли радянсько-більшовицькі історіографи та політологи, тому що «ярлик» типу «верховод буржуазного націоналізму» завжди відносився до найвизначніших діячів українського націоналістичного руху, таких як Євген Коновалець, Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Андрій Мельник, Микола Сціборський та ін., що започаткували з часів «блискучої синьо-жовтої фата-морґани» УНР (Української Народної Республіки) 1918-го року так звану добу Коновальця.

Здобувши теологічну та вищу педагогічну освіту, А.Волошин добре знав філософію і мови (чеську, німецьку, угорську, сербську, словацьку, латинську та грецьку), з листопада 1897 року — викладач, а в 1912—1938 роках — директор учительської семінарії в Ужгороді. Автор ряду педагогічних і наукових праць («Читанка», «Азбука», «Мала Біблія», «Середня Біблія», «Арифметика», «Фізика», «Педагогічна психологія», «Педагогіка і дидактика», «Коротка історія педагогіки», «Методика народно-шкільного навчання», «Без Бога ні до порога» та ін.) та низки публіцистичних виступів і статей.

Як філософ і теолог о.А.Волошин глибоко розумів співвідношення духового і матеріяльного, свідомости і буття людини. Він розрізняв ідеалізм релігійний (духовність) та ідеалізм національний (духовість). Поразку УНР він трактував як наслідок слабкости свідомости народу, коли релігійний і національний ідеалізм виявився слабшим від соціялістичного матеріялізму на час української революції 1917-1921 років. На той момент буття визначило свідомість.

Коли на арену виходить поет В.Гренджа-Донський із книжкою «Золоті ключі», о.А.Волошин у передмові дав високу оцінку народній мові поета:

«Його легкоплинна ритміка звучить красою рідного слова... Віримо, що не одна з його пісень стане народною, хто з нами піде, — його «золотими ключами» — відкриє собі давно заперту палату народної свідомости».

Д-р А.Волошин, як і І.Огієнко, В.Гренджа-Донський, О.Ольжич, був одним із найвизначніших рідномовних політиків України, які жили за найголовнішими мовними заповідями свідомого громадянина, серед яких і заповідь: «Народ, що не створив собі соборної літературної мови, не може зватися свідомою нацією». Звідси і тісний зв'язок із «синьо-жовтою фата-морґаною» УНР Карпатської України, яка своїм Соймом ухвалила, що державною мовою є українська мова, а барви державного прапору є синя і жовта (15 березня 1939 року). За своїм соборницьким всеукраїнським чином о.А.Волошин більше ніж на 60 років випередив теперішніх політиканів із Уряду та Верховної Ради України, які ще й тепер ідеологічно блудять між Третім Римом і Третім Інтернаціоналом. 30-ті роки в Карпатській Україні — це були роки боротьби між націоналістичною і комуністичною (чи комуналістичною) ідеологіями, боротьби за мовно-духову сецесію України проти проімперської мовно-духовної асиміляції.

Успішний виховний соборницький чин о.А.Волошин здійснив за якихось 15—20 років від того часу, як він почав учити русинів-українців слово «Бог» без твердого знаку і через масове учительське месіянство (Ю.Артюшенко, А.Кущинський та сотні учителів, що перелічені у книзі А.Кущинського «Закарпаття в боротьбі» (1981) і через масове пластунське месіянство (М.Бажанський, Е.Кульчицький, В.Гренджа-Донський, С.Пап, С.Черкасенко, Л.Романюк, Ю.Химинець, І.Дулас, М.Ігнатишин-Логуш та багато інших).

У книзі «На стежках історичних подій» (Карпатська Україна і наступні роки, Нью-Йорк, 1979) сучасник Л.Гірняк згадує: «Та минуло два місяці від затвердження прем'єром о.д-ра Волошина і країна почала жити новим життям. Підкарпатські русини дійсно прокидалися з глибокого сну і ставали українцями. Піонерами ширення національної правди стали вчителі, які реалізували довгожданні ідеї нового прем'єра». Ю.Химинець пізніше писав, що у виховній роботі серед юнацтва ОУН багато допоміг український Пласт. Головною метою Пласту було виховання молоді в українському соборницькому дусі.

Але найбільшу соборницьку силу відіграла січова ідея. Л.Гірняк у вищезгаданій книзі пише: духову настанову січовиків вірно віддзеркалював клич: «Січ нову правду несе — Україна понад все!».

Про працю проф. І.Пулюя (німецькою мовою, 1915 р.) «Україна і її міжнародне політичне значення» о.А.Волошин безперечно знав, а отже, й знав (за І.Пулюєм), що «через власне недбальство і нехтування прогресу «гнилого заходу» Росія занапастила духові, матеріяльні і ідейні інтереси своїх народів... Самостійність України є гордійовим вузлом, під замком якого перебувають не тільки ґарантія миру в Европі, але теж ґарантія національних прав народів Австро-Угорщини й усього німецького народу».

Вже перед 2-ою Світовою війною М.Колодзінський у своїй праці «Воєнне значення й стратегічне положення Закарпаття» чітко сформував ідею січових варт і розвинув її в роботі «Українська воєнна доктрина». На початку листопада 1939 року була створена Карпатська Січ, до Головної Команди якої увійшли Д.Климпуш — комендант, І.Роман — заступник, І.Рогач — генеральний писар, С.Росоха — зв'язковий старшина з урядом Карпатської України. Начальником Генерального штабу було призначено полковника М.Колодзінського.

М.Бажанський у своїх спогадах писав, що «свою полум'яну пристрасть, увесь жар свого серця, всю проникливість розуму та свій талант віддав о.А.Волошин служінню народові під Карпатами. В тому часі зриву ще більше помолодів душею, набрався завзяття, змужнів, досягав надлюдської сили, виростав понад всіх політиків того часу... Можна навіть назвати отця Августина людиною поза часом і простором.

Свою непохитну духову міць о.А.Волошин проявив у своєму заключному чині у двобої з тираном Й.Сталіном, який вимагав відмови від поста президента Карпатської України або приєднання Карпатської України до СРСР. Наклеп про відмову о.А.Волошина від поста президента — це черговий трюк беріївської служби. Ще живе сотник Карпатської Січі Василь Романчук, який як делегат 14-го ВЗУН (Великого Збору Українських Націоналістів; Київ, травень 1997) розказав, що вони разом з Степаном Клочураком в останні дні о.А.Волошина говорили з ним на «прогулянці» у Бутирській тюрмі в Москві. Президент о.А.Волошин ще при свідомости просив передати для історії і своїх земляків, що ніяких відмов від поста і документів про приєднання до СРСР він не підписав, бо Карпатська Україна за своїм гербом і прапором є прямим продовженням УНР.

Із вищесказаного видно, що своїм всеукраїнським чином о.А.Волошин заслужив у своє 125-річчя належної шани незалежної України і встановлення пам'ятного каменя-знака під майбутній пам'ятник у місті Києві.

Василь ХУДАНИЧ,
професор Ужгородського держуніверситету

МИХАЙЛО КОЛОДЗІНСЬКИЙ — ШЕФ ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ

Михайло Колодзінський

У 1938-1939 рр. під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів Закарпаття нарешті одержало автономію у складі Чехословаччини, куди воно входило з 1919 р. Сама Чехословаччина перетворилась з унітарної держави у федерацію чехів, словаків і карпатських українців. Молоду українську державу мала боронити чехословацька армія, яка була дуже добре вишколена і озброєна. Проте українці, навчені сумним досвідом історії, вважали за доцільне мати і свою військову організацію. Нею стала створена 9 листопада 1938 р. в Хусті Організація народної оборони Карпатська Січ (ОНОКС). Політичним керівництвом її стали головний комендант Д.Климпуш, його заступники І.Роман, І.Рогач і С.Росоха.

Для військового керівництва необхідно було створити і генеральний штаб Карпатської Січі. До цього штабу ввійшли кадрові офіцери, які мали військовий досвід, фахові військові офіцери, що кінчали старі австро-угорські, німецькі, російські, чехословацькі та польські офіцерські школи і були старшинами в ранзі від чотара до полковника включно. До військового керівництва ввійшли Зенон Косак-Тарнавський, Іван Кедюлич-Чубчик, Гриць

Барабаш-Чорний, Юрій Калина, Евген Врецьона-Волянський. Основу командного складу становили галичани, які поспішили на допомогу закарпатцям. Найбільш світлою особою, мозком генштабу Карпатської Січі був М.Гузар-Колодзінський — теоретик військової справи. Одним з радників Карпатської Січі був Р.Шухевич — майбутній генерал-хорунжий УПА. Він здійснював зв'язок між Закарпаттям і Галичиною.

З 19 січня 1939 р. шефом генерального штабу став М.Колодзінський. Народився він 26 липня 1902 р. в с.Поточиська, де він закінчив початкову школу, а після навчався в українській гімназії в м.Коломиї. У липні 1924 р. він закінчив гімназію. Зразу після закінчення школи став вояком польської армії, де закінчив старшинську школу у ранзі хорунжого. Колодзінський полюбив військову справу, студіював теорію військових боїв. Звільнений з лав польської армії, поступив на юридичний факультет Львівського університету, де навчався п'ять років. За антипольську підпільну діяльність був п'ять разів арештований... Наведемо тільки один епізод його арешту... 1 листопада 1928 р. Львів відзначав 10-у річницю ЗУНР. У кафедральному храмі св.Юри відбувалася панахида за полеглими Січовими Стрільцями під час боїв з поляками в 1918-1919 рр. Зібралося багато народу. Після панахиди М.Колодзінський підняв жовто-синій прапор з трьома літерам УВО — Українська Військова Організація. Це викликало велике піднесення. Народ став співати січові пісні, почалася стрілянина. М.Колодзінський був заарештований. Після звільнення польська поліція встановила за ним нагляд. Він повинен був переховуватися, а після закінчення юридичного факультету Львівського університету йому, як члену ОУН, було запропоновано виїхати за кордон. Тут він продовжував вивчати військову справу. Особисто познайомився з полк. Є.Коновальцем, перебував в Італії, Австрії, Бельгії. Він трагічно переніс вбивство Коновальця. За порадою військового референта ПУН ген. Миколи Капустянського М.Колодзінський виїжджає в січні 1939 р. до столиці Карпатської України — м.Хуста. Три дні пізніше він став свідком величезної маніфестації 30 тисяч карпатських українців і понад 100 синьо-жовтих прапорів. Тут відзначали 20-річчя Хустського Всезакарпатського з'їзду, який прийняв рішення про возз'єднання Закарпаття з Україною, і 20-річчя злуки усіх українських земель. Свято це було виявом української сили і волі жити вільним, незалежним життям. Це свято зробило на нього великий вплив.

Ставши шефом генерального штабу Карпатської Січі, М.Колодзінський вперше зустрівся з суворою дійсністю. Про це він писав до свого приятеля В.Маріянського до Канади. Це був його останній лист від 28 січня 1939 р. до друга. З листа видно, що в тому часі Колодзінський переживав свого роду кризу. Він зустрівся віч-на-віч з твердою, невблаганною дійсністю, яка не була така промениста, як він собі вимріяв. Одночасно цей лист свідчить, що Колодзінський дозрів і навчився оцінювати справи холодно, річево, реально. Він підкреслював величезне символічне, політичне і моральне значення цього клаптика вільної української землі і категорично вимагав від усієї української нації моральної і матеріяльної підтримки для неї. Він вважав, що на Закарпатті в ці буремні роки багато діялося такого, що не повинно діятись, але він був щасливий, що мав можливість жити і працювати на Срібну Землю, що відчував шум українських прапорів, що бачив, як народ будиться з тисячолітнього сну, випростовує плечі і розгортає крила до неднебесного лету. Найбільше радував його зародок українських збройних сил — Карпатська Січ, до лав якої вступала вся українська молодь. Ця збройна сила була убогою, без зброї і без грошей, але вояки-січовики були готові кулаками боронити рідну землю.

По створенню ОНОКС по всій Карпатській Україні швидко почали створюватися організації Січі. Що ж сприяло виникненню масового руху за створення військової організації на Закарпатті?

По-перше, це велике політичне піднесення усього українського населення краю, яке домагалося своєї державности.

По-друге, уряд Карпатської України вимагав оборони від угорських і польських терористів, які за весь час існування Карпатської України нападали на молоду державу і в боях з ними загартовувалась Карпатська Січ.

По-третє, національно свідома молодь сама горнулася до Карпатської Січі, щоб із зброєю в руках захищати свій край і не потрапити в нове угорське рабство.

По-четверте, українська діяспора надавала значну допомогу у створенні військової організації в краю.

По-п'яте, було ясно, що чехи і словаки не будуть захищати Закарпаття від угорського нападу, бо вони самі не захищали свої землі від німецької окупації.

Таким чином, за короткий час Карпатська Січ мала у своїх лавах від 12 до 15 тисяч вояків. Крім Хуста, вона мала свої відділен-

ня в окружних центрах та на селах. Районні команди підлягали 10 окружним командам, а Головна команда цілої організації з Головним штабом мала свій осідок в Хусті.

Карпатська Січ виховувала широкі українські маси до самостійного життя. В першу чергу дбала вона про військовий вишкіл своїх членів. Але якраз на цій ділянці вона зустрічала великі перешкоди. У краї було чеське військо, жандармерія і прикордонна поліція. Згідно з Конституційним законом від 22 листопада 1938 р., вони мали захищати і Карпатську Україну. Правда, Міністерство збройних сил Чехословаччини бажало займатися вишколом Січі і намагалося встановити повний контроль над цією організацією. Через це чехи не хотіли дати Січі зброю, яка необхідна була для вишколу, а пізніше і для оборони кордонів та втримання внутрішнього порядку. Тому на здобуття зброї були направлені усі зусилля генштабу Карпатської Січі. На обох з'їздах (грудень 1938 і лютий 1939 р.) січовики вимагали зброю. Зокрема, II з'їзд Карпатської Січі, який відбувся 19 лютого 1939 р. після виборів до сойму Карпатської України і який був підготовлений М.Колодзінським, показав, що Січ — це сила. Хустом прокрокувало 10 тис. січовиків і кілька сотень січовичок.

Генеральний штаб Карпатської Січі керував військовим вишколом, причому доводилося долати великі труднощі. Для вишколу не вистачало не тільки зброї, але й старшин і підстаршин. В Хусті було організовано курси інструкторів. Майже всі лекції читав найкращий знавець військової справи Гузар-Колодзінський. Крім цього, він цікавився працею і побутовими умовами окремих січових команд в краї, відвідував їх, давав поради і вказівки. Його ад'ютантом був Косак-Тарнавський.

7 березня 1939 р. заступник головного коменданта Карпатської Січі І.Роман відвідав Словаччину, де йому було повідомлено, що в середині березня Гітлер ліквідує Чехословаччину, Словаччина стане самостійною, а Карпатська Україна буде передана Угорщині. Після повернення до Хуста відбулася нарада керівництва Карпатської Січі. На цій нараді не було єдиної думки щодо захисту молодої Української держави, яка вслід за проголошенням незалежної Словаччини мала проголосити і свою незалежність. М.Колодзінський, Р.Шухевич, І.Кедюлич та інші стояли на тому, що необхідно здобути зброю від чехів і зробити перший військовий опір фашизму і не йти добровільно в нове ярмо. На цій же нараді 13 березня було вирішено вислати до голови уряду Карпатської

України делегацію в складі М.Колодзінського, І.Романа, І.Рогача з проханням передати січовикам ту зброю, яка зберігалася в будинку уряду і належала краєвій жандармерії А.Волошин дав згоду і видав наказ про передачу цієї зброї. Січовики ввечері 13 березня здобули цю зброю.

Озброєння січовиків не входило до планів командуючого чехословацькою армією в Карпатській Україні ген. Л.Прхали, який ще на нараді в Комарно (Словаччина) пообіцяв угорському консулові в Братиславі, що на Закарпатті не буде пролита угорська кров. Через годину після одержання січовиками зброї він вивів на вулиці Хуста танки, броньовики, гармати і намагався роззброїти січовиків. М.Колодзінський організував оборону приміщень, де були розташовані січовики і командування Січчю. Бої з чехами тривали до обіда і призвели до великих втрат з обох сторін. Тільки на вимогу голови уряду Карпатської України А.Волошина січовики припинили опір і склали зброю перед головою уряду, а чехам її не віддали.

14 березня після цих кривавих подій А.Волошин проголосив незалежність Карпатської України і на 15 березня скликав у Хусті засідання сойму Карпатської України. В той же день угорські війська в трьох напрямках почали наступ на Карпатську Україну з метою ліквідувати молоду українську державу в Карпатах і окупувати її.

В таких умовах М.Колодзінський дав наказ усім січовим осередкам роззброювати відступаючих чехів, які протягом 24 годин повинні були залишити Закарпаття, не роблячи ніякого опору наступаючим угорським військам. 15 березня гітлерівські війська без жодного пострілу ввійшли до Чехії і Моравії, Словаччина стала незалежною.

Сойм Карпатської України перетворив військову організацію Карпатська Січ в армію Карпатської України. А.Волошин, як президент і головнокомандуючий, дав наказ захищати молоду Українську державу в Карпатах. Було створено і міністерство оборони на чолі із С.Клочураком. Замість відсутнього Д.Климпуша, міністр оборони призначив командуючим збройними силами Карпатської України полковника армії УНР С.Єфремова, а М.Колодзінського було підвищено до звання полковника і залишено шефом генерального штабу. Була проголошена мобілізація. Почали масово зголошуватися мобілізовані і добровольці, їх озброювали взятою від відступаючих чехів зброєю, формували відділи і зразу відсилали на фронт проти угорців.

М.Колодзінський мав нелегке завдання стримати наступ угорської армії на Красному полі під Хустом, щоб дати можливість сойму Карпатської України прийняти доленосні закони. М.Колодзінський, який теоретично розробив захисні і партизанські бої, добре організував оборону столиці Карпатської України — м.Хуст. Противник втратив значні сили. Втрати мали і січовики, які показали героїзм у захисті своєї Батьківщини.

15 березня 1939 р. в Хусті на квартирі президента А.Волошина відбулася важлива нарада. Січовики привели туди і угорського парламентара, який вимагав негайної капітуляції. Цього вимагав і німецький консул в Хусті Гофман. Присутній на цій нараді М.Колодзінський відповів, що в словниковому складі українського націоналіста такого поняття, як капітуляція немає. Безумовно, що всі присутні на нараді розуміли, що боротьба січовиків проти регулярної угорської армії безперспективна і що перемога в ній буде за угорцями. Але тут йшлося про щось більше, що має вартість вічну, — про добре українське ім'я, про українську честь, про те, що молоде покоління українців краю не бажає йти в угорське ярмо і своєю кров'ю покропить рідну землю, а не віддасть її на поталу ворогові. Було вирішено не здаватися добровільно і далі боронитись.

У безпосередніх боях з угорцями, за даними чотара Остапа Волянського, брало участь 1100 січовиків з рушницями і понад 100 з ручними кулеметами. Якщо припустити, що його дані не точні, то все-таки сили проти 100 тис. угорської армії були нерівні. Бої карпатських січовиків проти переважаючого ворога були жорстокими. Січовики чинили опір і кривавили в лютих боях. Це треба вписати на рахунок високих духовних вартостей січовиків, їхнього великого патріотизму, безмежної любові до рідного краю, і рідної землі, і свого народу та рішучої волі боронити Батьківщину аж до смерті. У пожарах і крові минуло 15 березня. Уряд Карпатської України і командуючий С.Єфремов виїхали з Хусту насамперед до В.Бичкова, а звідти — за кордон.

Після бою на Красному полі Хуст опинився в зоні військових дій. М.Колодзінський дав наказ січовикам відступати в напрямі до Бичкова, при цьому обминати угорські села, де чехи озброїли угорських гардистів, які нападали на розрізнені січові загони. Сам М.Колодзінський майже із 300 січовиками відступав через Сокирницю, Стеблівку, Буштино, а звідти — до Нересниці і Горішньої Апші... Сам він всі дні проводив дуже напружено, мав вигляд змученої людини і навіть не міг триматися на коні. Він був у цивільному, уніформи Карпатської Січі не носив ніколи, бо її не мав. До Верхньої Апші загін прибув 17 березня — вирішили відпочити. Відбулася остання нарада. На ній було прийнято рішення відступати до Бичкова, але уже з боями, бо угорські війська зайняли уже єдину дорогу, яка вела сюди, — а звідти перейти до Румунії. Поручик Татинець, який був разом з ним, виїхав з кількома січовиками на Воловеччину. М.Колодзінський мав при собі німецький паспорт і вважав, що угорські військові не тронуть його. Відпочив і направився 18 березня в напрямку до Бичкова, але в лісі попав в засідку угорських військ, був схоплений, вивезений до Солотвина, де після вислуху, недивлячись на німецький паспорт, який розірвали, був розстріляний. Закарпатська земля прийняла цього мужнього борця за волю України.

Так жив, працював і боровся М.Колодзінський. Загинув в обороні права на вільне життя Срібної Землі цей молодий герой (37 років), гарячий український патріот, палкий націоналіст, знавець військової справи полковник М.Колодзінський, який все своє життя присвятив боротьбі за волю свого народу. Він загинув за волю Карпатської України, яка в 1938-1939 рр. стала предтечею сучасної незалежної і суверенної України.

Залишив за собою полк. М.Колодзінський багато наукових праць з історії військового мистецтва і військової справи. Для закарпатців цікавою є його праця, яка в 1938 р. вийшла в Парижі французькою мовою під назвою «Воєнне значення і стратегічне положення Закарпаття». У цій праці М.Колодзінський доводить, яку неоцінену вартість має Карпатська Україна для оборонної системи Української Держави. У 1939 р. ця праця з'явилася також німецькою мовою.

М.Колодзінський був людиною скромною і надзвичайно солідною. У поведінці завжди чемний і ввічливий, він більше слухав, ніж говорив. Його характеризує сильна воля і велика витривалість. Був спокійний, врівноважений, в дискусіях не гарячкував. Був глибоко віруючою людиною.

Павло ДОРОЖИНСЬКИЙ
Київ

70-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ (1928—1998)

Серед глибоких почуттів душі є почуття військового побратимства. Люди, які разом переживали неймовірні труднощі військових походів, люди, які втрачали на фронтах своїх вірних товаришів і всупереч усьому вірили в перемогу і непорушну правоту своєї великої справи — ці воїни вже назавжди залишалися побратимами, друзями, які жертвували душу й тіло Україні, палаючи до неї найсвятішою любов'ю.

В народній пам'яті залишуться імена тих, хто не спіткнувся перед ворогом, а йшов до краю, виборюючи Самостійну Соборну Українську Державу. Такими сподвижниками національної ідеї, такими борцями за честь, за славу, за народ були і залишаються міцні, тверді і незламні, як граніт, вояки Української Стрілецької Громади. Її великий надхненник та ініціятор полковник Євген Коновалець писав:

«Стрілецька ідея невмируща, вона захоплює і буде захоплювати щораз нових борців, і то так довго, доки не стане дійсністю, доки на українській землі не стане сильна українська армія».

Так, лише мілітарна міць і потуга, лише єдність і згуртованість для спільної боротьби з ворогом, лише висока національна свідомість і почуття обов'язку здатні утвердити Українську Державу і передати її як найдорожчий скарб нашим дітям. Наголошую — не просто Україну, а Україну саме українську, не змосковщену, Україну, в якій повноцінно мусить жити і розвиватися наша рідна мова, в якій Президент, Уряд і Парламент повинні не схилятися перед Москвою, а разом боронити інтереси свого українського народу, в якій має бути, нарешті, своя національна, а не змосковщена Церква і на сторожі якої повинна бути міцна, по-сучасному озброєна, добре вишколена Українська Армія. Армія, свідома свого великого патріотичного покликання.

Важкий, скривавлений, але чесний і героїчний був шлях, що його пройшли вояки Української Стрілецької Громади. Як знаємо, зародилася УСГ ще в 1928 році і завдання її були такі шляхетні, а діяльність така потрібна й патріотична, що, не зважаючи на різні труднощі, ввійшли до неї і стали пліч-о-пліч, наче перед наступом на ворога, старшини, підстаршини і вояки найрізноманітніших українських військових формацій першої половини нашого століття. Це і Українські Січові Стрільці ще з 1914 року, це учасники визвольних змагань Української Народної Республіки — Армії УНР та вояки Української Галицької Армії — це київські Січові Стрільці, яких формував у 1917 році полк. Євген Коновалець та його заступник полк. Андрій Мельник... Знов-таки поряд з ними до Української Стрілецької Громади ввійшли їхні молодші сподвижники по зброї — вояки з Карпатської Січі, з Буковинського Куреня, з Українського Легіону Самооборони, Української Повстанської Армії, І Дивізії УНА, Українського Легіону в Хорватії і багато інших, що завжди сповідували великі слова маршу Українських Націоналістів: «Солодше нам у бою умирати, ніж в путах жити, мов німі раби».

Прапороносці ветеранських організацій під час відкриття Ювілейного вечора УСГ

Більше того, Українська Стрілецька Громада стала не лише загальною організацією колишнього вояцтва в Канаді, вона захопила своєю метою і маштабами діяльности також інші українські патріотичні організації. А тому цілком логічно, що в Український Націоналістичний Рух влилися і Молоді Українські Націоналісти, і Організація Українок Канади імені Ольги Басараб, і ще в її структурі був зорганізований Ук-

раїнський Визвольний Фонд, що забезпечував фінансову допомогу ОУН, була в ній згодом створена Фундація імені О.Ольжича. Саме цей перелік можна продовжувати, і свідчить він про правильність та актуальність програмових засад УСГ. Об'єднуюча місія Української Стрілецької Громади була реалізована, з одного боку, виваженими, продуманими діями її керманичів, які слідували заповіту Симона Петлюри: «Держава вища над партії, нація вища над класи». А з іншого боку, і це є надзвичайно важливим, ця згуртовуюча місія УСГ була реалізованою саме завдяки послідовності і вірності її членства ідеології українського націоналізму. УСГ ввійшла до складу великої родини українських націоналістів і вірно при ній вистояла, недивлячись на всі спроби, тиски й спокуси її звідти виштовхнути. Вистояла, бо стрілець — це вояк, і хоч не в однострої, але чесний вояк ніколи не ламає даного ним слова і не порушує присяги, не зраджує матері Україні.

Українська Стрілецька Громада завжди перебувала в постійній готовності до діла, до акції. Вона не хотіла жити і не жила спогадами про минулі бої та свої переживання. Ні! Її вояки не бажали допустити до того, щоб «поржавіли пістолі чи замок порох у порохівницях», отож і не почували себе колишніми, а відтак діяли, впливали на всю українську спільноту, будили та підтримували у ній свідомість потреби власного українського війська як найбільшої і найпевнішої сили народу. Сили, що її дає і може дати тільки зброя, як про те писав славний гетьман Іван Мазепа: «Нехай вічна буде слава, же през шаблі маєм права!»

І тут принагідно треба віддати належне також створеній у 1930 році газеті «Новий шлях». Часопис мав колосальний вплив не лише на членство організацій, які входили до Українського Націоналістичного Руху (в тому числі й Українська Стрілецька Громада), а й на інші організації та й громадськість взагалі. Леся Українка, яку Іван Франко називав воїном, мужчиною, з болем запитувала: «Слово, чому ти не твердая криця?» Так, Слово має бути зброєю, і отож саме в поєднанні Слова, що звучало на сторінках тижневика «Новий Шлях», і нез'іржавілої криці, якою, власне, була в українському визвольному русі Українська Стрілецька Громада, — в цьому поєднанні гартувалася національна ідея, міцнів національний дух і віра в незнищенність найрізноманітнішими окупантами Української Держави.

Та не будемо акцентувати увагу лише на тих заслугах і здобутках, які має за собою Українська Стрілецька Громада, хоч здобутки ці і є, поза усяким сумнівом, плідними і вагомими. Скажемо й про те, що УСГ мусить перекинути місток між поколіннями, що вже пройшли, і

Виступ хору «Бурлаки» на Ювілейному вечорі Української Стрілецької Громади в Торонто з нагоди 70-ліття

тими, що ще прийдуть. І такий міст до майбутнього, до заможної, цивілізованої України Українська Стрілецька Громада робить і сьогодні. Ця робота — в конкретній допомозі молодій Українській Державі, до якої приїжджають ветерани УСГ не тільки для того, щоб уклонитися рідній землі та відвідати рідних. Вони приїжджають і для того, щоб узяти діяльну і таку необхідну участь у різних заходах, які в Україні проводяться.

Назвемо тут участь представників Української Стрілецької Громади в усіх дотеперішніх Великих Зборах Українських Націоналістів, де їхнє слово, їхні принципові підходи до вирішення всіх питань, що виникають, є важливими і переконливими. Назвемо також і фінансування Українською Стрілецькою Громадою різних видань, які завдяки їй вийшли в світ.

І тут хочу від імені багатьох і багатьох українських патріотів подякувати Українській Стрілецькій Громаді за її готовність допомогти в перенесенні тлінних останків полковника Євгена Коновальця на рідну землю. Вже від деякого часу з уповноважень Головної Управи УСГ, яка офіційно опікується могилою полк. Є.Коновальця та за згодою Проводу ОУН, а також родини полковника, я займаюся цією справою і домігся у мера Києва Олександра Омельченка та Київській міській Раді дати дозвіл на перепоховання останків Євгена Коновальця не

десь на закутках якогось цвинтаря, а на священному для кожного киянина місці — на Аскольдовій могилі, де також поховані студенти, які загинули під Крутами, обороняючи українську столицю від посланих Леніном московських більшовицьких орд. Впевнений, що полковник Євген Коновалець спочиватиме в своїй рідній землі, в столиці України — Києві.

Однак якщо ми сьогодні говоримо, що Українська Стрілецька Громада повинна перекинути місток між поколіннями, що вже прийшли, і тими, що прийдуть, то вона мусить і ту стрілецьку славу, про яку співається в пісні «Червона калина», передати нашим дітям. Наголошую про це особливо: передати, щоб діти підняли ту червону, як кров, калину пам'яті і понесли її в майбутнє. Бо лише знання історії, знання визвольних змагань і звитяжних подвигів українського лицарства живить національну ідею і застерігає від помилок і трагедій. Мало цього. Ми готові знаходити пригожий ґрунт на своїй землі — Україні, — щоб створювати гуртки Української Стрілецької Громади як носія і продовжувача славних традицій української стрілецької ідеї. На це є всі передумови.

І на кінець. Можу запевнити всіх, що сьогодні Україна має добру, по-сучасному озброєну армію, яку я сам бачив на військовому параді в День Незалежности, яка справила на мене дуже добре враження. А раз так, то чоботи окупанта не топтатимуть більше українську вільну землю. Ще й сьогодні залишаються актуальними слова полковника Євгена Коновальця:

«Будьте і Ви гідними носіями тої ідеї, держіть Ваш прапор високо і єднайте під ним усіх, хто не словом, а чином хоче добувати українському народові кращої долі».

ГОЛОВИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ УСГ (1928—1998)

Евстахій Василишин
1928—1930
1945—1947
1950—1952
д-р Іван Ґуляй
1930—32
1934—1935
1938—1945
інж.Володимир Коссар
1933—1934
1936—1938

Богдан Зелений
1947—1949
Михайло Погорецький
1949—1952
Василь Гультай
1952—1954
д-р Юрій Дякунчак
1954—1956
1962—1963
Іван Носик
1956—1960

інж. Юліян Темник
1966—1970
1972—1975
Михайло Шарик
1971—1972
Михайло Шебець
1975—1984
Степан Боровець
1984—1988
Андрій Славич
1989 —

ДО РОКОВИН НАРОДЖЕННЯ ТА СМЕРТИ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Іванна ГОРБАЧ,
студентка, м.Київ

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ. ВІД «РОМАНТИКИ ВІТАЇЗМУ» ДО РОМАНТИКИ СУЇЦИДУ

Микола Хвильовий

13 травня 1933 року — трагічна дата в історико-літературному процесі України. Власне тоді бере свій початок ланцюжок трагічних подій 30-х. Саме тоді пішов з життя Микола Хвильовий, неперевершений майстер малої прози після М.Коцюбинського й В.Стефаника. Його постріл у скроню став другим сигналом до початку масових репресій та зростаючої хвилі самогубств. Самогубств, причини яких довгий час тримали під завісою, оскільки своєю глибиною вони сягали Української національної революції 1917—1920 рр., що відкрила нову добу в історії України — добу державного і культурного відродження. Воєнна поразка УНР і окупація України військовими силами московського більшовизму не могли спинити могутнього процесу відродження нації. Боротьба за державно-політичну, економічну й культурну самостійність і суверенність України тривала, і в 20-х роках відбувається знаменне явище капітуляції українських комуністів під тиском націоналізму. Дехто цілком перейшов на його позиції. Інші ж намагалися погодити марксизм і вірність партії з українським національним відродженням, інакше кажучи, «шукали такого становища, коли і вівці залишаються цілі і вовки не почувають голоду» — як висловилася Аглая в романі М.Хвильового «Вальдшнепи». Сам М.Хвильовий одразу, не вагаючись, став на позиції українського націоналізму і всю свою громадсько-політичну та літературну діяльність спрямував до закли-

ку стати по боці «Молодого українського суспільства» і не ловити руками димок розвіяних ілюзій «загірної комуни». «Треба розкладати нове багаття, бо тільки біля нього можна погрітись» (Аглая; «Вальдшнепи»). Так і робив М.Хвильовий, але «багаття» не розгоралося. Думаючи, що так буде завжди, та відчуваючи себе самотнім серед рідних, друзів, він пішов від «багаття», яке яскраво запалало лише в 90-х, пішов, залишивши нащадкам для роздумів причини своєї втечі від життя...

Переважна більшість дослідників, серед яких і М.Жулинський, вважають, що суїцид (самогубство) М.Хвильового — це демонстрування протесту проти безправної політики комуністичної влади та арешту М.Ялового. Спогади ж А.Любченка, В.Губенко-Маслюченко, Ю.Бурляя та ін. схиляють до думки, що прозаїк мав природній потяг до самогубства. На вірогідність цієї гіпотези наштовхують деякі психологічні дослідження (про це йтиметься пізніше) і сама літературна діяльність М.Хвильового, в якій Г.Костюк виділяє три періоди: 1921—1923, 1923—1927 та 1927—1930 рр.

Літературний твір вже за своєю природою несе певний елемент автобіографізму. В ньому відображаються думки, почуття, бачення майбутнього письменника. М.Хвильовий також робив спроби змалювати власний життєвий фінал, тому і не дивно, що в кожному із зазначених вище періодів його творчости наявна певна кількість творів з актами суїциду або замаху. Так, в першому періоді це такі новели, як «Життя», «Редактор Карк», «Легенда», «Заулок», «Арабески». В них виявляється романтичний світогляд прозаїка стосовно смерти. Самогубства у нього, так би мовити, ускладнені та прикрашені. Редактор Карк («Редактор Карк») у своєму кабінеті під трагічні звуки музики Верді націлює револьвер у потилицю, а Мар'яна («Заулок»), щоб здійснити самоповішання, спочатку отримує палички сперахети від сифілітика. Але найвищої точки романтики самогубства досягнуто в новелі «Легенда», де головна героїня — Стенька — вмирає на палі, як козак доби Руїни.

Між 1923—1927 рр. згадки про смерть дедалі рідше з'являються на сторінках творів М.Хвильового. Тут вже немає такої розмаїтости смерти порівняно з першим періодом. Як вид самогубства привалює втоплення («Лілюлі», «Санаторійна зона»).

Останній період літературної діяльности прозаїка репрезентує лише один твір зазначеної тематики, де зображено просуїцидний стан героя. Це повість «Іван Іванович». Небезпідставно можна вважати, що зазначений твір є одночасно і підсумком усієї творчости,

і останньою лінією, до якої підійшов М.Хвильовий як звичайна людина. На перевагу цієї тези свідчить досягнутий у змалюванні психологізм, висока емоційна напруженість творів. Стосовно сказаного спостерігається цікава закономірність. Якщо в першому періоді творчости М.Хвильовий залишає самогубцю на одинці з собою (тобто постає картина настроїв оточуючого середовища), то в II-му — простежується процес проникнення в свідомість героя (передано думки, почуття суїцидентів під час акту самогубства). В третьому ж періоді, зокрема в повісті «Іван Іванович», письменник психологічно правильно відтворив внутрішній стан героя безпосередньо перед суїцидом. Іван Іванович обирає за спосіб самогубства постріл у скроню. Той постріл у скроню, яким влучено поетову наречену з«Арабесок» і яким головний герой оповідання «Я (Романтика)» вбиває свою матір. Цей же постріл має позбавити життя й Івана Івановича.

Психологічний аналіз (на основі методики аутоідентифакії акцентуації характеру Е.Г.Ейдеміллера та теорії акцентованих типів К.Леонгарда) спогадів, залишених друзями М.Хвильового, а також автобіографії дозволяє припускати, що прозаїк був інтравертом з домінуючими рисами демонстратизму й афективної екзальтованости. К.Леонгард в роботі «Акцентовані особистості» доводить, що тривожність і боязливість афективно-екзальтованого типу є первісними ознаками особистости і властиві переважно жінкам. Тому очевидним стає той факт, що М.Хвильовий для передачі особистих переживань, думок, бачень майбутнього послуговується образом не ліричного героя, а ліричної героїні. А прострілена скроня нареченої та матері — це бачення власного кінця. З'ясовуючи характерологічні риси демонстративного типу, К.Леонгард зазначає: наближаючись до збудливого різновиду акцентуації, яскраво виявляється схильність до суїциду. Це ще раз засвідчує право на існування гіпотези про класичний тип акту самогубства М.Хвильового, який виник і поступово оформився в свідомості прозаїка в процесі літературної діяльности та під впливом політичної ситуації в країні перетворився на реальний факт.

Володимир ПОЛЕВИЙ,
студент, м.Харків

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ НА УКРАЇНІ, або Чи необхідна сьогодні правова відповідальність політичних партій?

29 березня 1998 року народ України обрав новий склад Верховної Ради, покладаючи на нього свої сподівання щодо покращення життєвого рівня, виходу з економічної кризи, тобто сподівання на краще.

Згідно з ч.2 ст.1 Закону України «Про вибори народних депутатів України», половина конституційного складу Верховної Ради України обирається за списками кандидатів у депутати від політичних партій, виборчих блоків партій у багатомандатному загальнонаціональному виборчому окрузі на основі пропорційного представництва.

Отже, кожний виборець, що прийшов на виборчу дільницю реалізувати своє конституційне право обирати і бути обраним (ч.1 ст.38 Конституції України), віддає свій голос за певну політичну партію, делегуючи їй своє право на участь в управлінні державними справами.

Завдяки цьому Законові, вперше по досягненню незалежности України, створено умови для повноцінної політичної структуризації суспільства, значного підвищення відповідальности політичних сил, які представлені в Парламенті. Адже 225 народних депутатів, обраних за партійними списками, до яких приєднається значна частина партійних депутатів мажоритарної половини Верховної Ради України прийматимуть найважливіші закони України, доля яких попередньо вже буде вирішена на різноманітних партійних зборах, з'їздах та конференціях.

Таким чином, сьогодні в Україні ми маємо політичні партії, які є повноцінними суб'єктами конституційного, політичного та виборчого процесів. Існує і нормативна база, що регламентує даний вид суспільних відносин. Отже, логічно необхідна законодавчо закріплена відповідальність цих суб'єктів за порушення діючого законодавства. А тепер звернемося до змісту Закону.

Згідно з ст. 37 Конституції України, утворення і діяльність політичних партій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежности України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіяльної цілісности держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, на пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняється.

Політичні партії не можуть мати воєнізованих формувань.

Ст.4 Закону України «Про об'єднання громадян» від 16.06.92 р. повторює ці положення Конституції України, а ст.22 вказує на обмеження в одержанні політичними партіями коштів та іншого майна від іноземних юридичних об'єднань та фінансових організацій, міжнародних організацій, державних органів, нелегалізованих об'єднань громадян, анонімних пожертвувачів. Політичні партії не мають права одержувати доходи від акцій та інших цінних паперів, їм забороняється мати рахунки в іноземних банках та зберігати коштовності в іноземних банках. Політичні партії зобов'язані щороку публікувати свої бюджети для загального відома.

Ст.52 Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 24.09.97 р. говорить про відповідальність посадових та службових осіб, об'єднань громадян, що вчинили порушення даного закону.

Як видно з вищенаведеного переліку, Законом абсолютно не передбачена реакція на протиправну діяльність партій під час здобуття нею політичної влади, тобто діяльність, що пов'язана з участю у виборах і передвиборчій кампанії. Саме тут партія як політичний суб'єкт найбільш повно розкриває свій потенціял та приховані можливості. Тому не дивно, що «левова» частка протиправних дій партій припадає саме на цей період. Цікавим в цій частині є досвід країн англосаксонської системи права. В Об'єднаному Королівстві Великобританія і Сполучених Штатах у виборчому законодавстві існує розділ «Безчесні і незаконні прийоми на виборах». Ці прийоми включають підкуп, винагороду виборців шляхом проведення обідів, розваг; вплив, що, застосовується за допомогою сили, погроз, примусу; підтасовка результатів виборів; невірне твердження про ви-

борчі витрати. У разі виявлення цих порушень результати виборів можуть бути визнані недійсними в судовому порядку.

Необхідно відмітити, що процедура визнання виборів недійсними міститься і у вітчизняному законодавстві (ст.47 Закону України «Про вибори народних депутатів України»). Проте ці санкції обмежуються територією одного виборчого округу, а відповідно і результатами виборів щодо кожного обраного депутата або територією багатомандатного загальнодержавного округу, а отже, всіх політичних партій в цілому[1]. Тобто на Україні сьогодні складається певний правовий nonsens. За вагомого порушення, тобто такого, що вирішальним чином вплинуло на підсумки вибрів (а це обрання депутата згідно з ч.2 ст.44) відповідальність однаковою мірою несуть усі партії, що брали участь у виборах, замість однієї, що вчинила правопорушення. Таким чином, принцип індивідуалізації покарання замінено принципом колективної відповідальности, а весь тягар з суб'єкта правопорушення перекладено на результат виборчого процесу, до досягнення якого прагне не тільки сам правопорушник, але і законослухняні суб'єкти.

З цієї точки зору вважаю за доцільне чітко розділити такі поняття, як відповідальність політичних партій за порушення виборчого законодавства і процедуру визнання вибрів недійсними. Як бачимо з вищенаведеного, відповідальність політичних партій при порушенні виборчого законодавства на Україні не існує. Тому пропоную доповнити існуючий перелік санкцій, що застосовуються до політичних партій цілим блоком так званих «електоральних» санкцій:

— визнання такими, що втратили чинність результати виборів у частині голосів, відданих за політичну партію-правопорушника;

— заборона брати участь у наступних виборах;

— скорочення кількости отриманих мандатів на 25%; 50% і т.д.

На думку Бориса Свиридова, члена тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, негативний вплив на проведення останніх виборів мали також факти безконтрольного включення до інформаційних теле- і радіопрограм агітаційних матеріялів політичних партій або політичної реклами (пригадаймо команду «Команду молодости нашей», рекламу Руху і т.д.), проведення передвиборчої агітації, що супроводжується наданням виборцям безкоштовно товарів, грошей тощо[2]

[1] Науково-практичний коментар Закону України «Про вибори народних депутатів України». — К., 1997 р.

[2] Свиридов Борис. Вибори засвідчили недосконалість виборчого законодавства. // Урядовий кур'єр. — №81, 28 квітня 1998 року.

Але це тільки декілька проблем, що негативно впливають на подальший розвиток політичної системи України. Зараз я хотів би докладніше зупинитись на процедурі ліквідації (примусового розпуску) політичної партії, що передбачена ст.32 Закону України «Про об'єднання громадян». Вона є одним із видів стягнень, передбачених ст.28 цього закону. Але вітчизняний законодавець умисно чи ненавмисно залишив в Законі формулювання, що робить процедуру ліквідації пустою фікцією. Адже в жодному нормативному акті не передбачена можливість заборони створення нової політичної партії, що має ту ж мету, засоби, програму чи навіть назву. Цю ситуацію можна порівняти лише з народним фольклором, коли замість однієї відтятої голови казкового дракона виростає дві нових.

Цікавим, на мій погляд, в цій сфері є досвід «права партій» ФРН, де прямо вказано на заборону створення будь-яких «ерзац-організацій», тобто таких, що замінюють заборонену партію.

На думку автора, аналіз сьогоднішнього законодавства, що регламентує діяльність політичних партій та їх відповідальність, зокрема певний емпіричний досвід, набутий нашою державою в цій сфері, вказує на негайну потребу внесення змін до законодавства про політичні партії.

* * *

Президент Карпатської України о. д-р. Августин Волошин серед української громади в Празі, 1940 р.

Віктор ТАРАН,
студент, м. Київ

НАРОД, ЯКИЙ НЕ ХОЧЕ ГОДУВАТИ СВОЮ АРМІЮ, БУДЕ ГОДУВАТИ ВОРОЖУ!

Останнє десятиліття на планеті пройшло під знаком корінних змін: зникла чи не найбільша тоталітарна держава «всіх часів і народів», завершився період «холодної війни». Людство в цілому та кожна держава зокрема стоять перед складним завданням — знайти своє місце в новому геополітичному просторі. Після розпаду СРСР та військового блоку країн Варшавського договору минуло вже досить багато часу, а Україна й досі стоїть на роздоріжжі. З одного боку, український Президент проголосив, що зовнішньополітичним пріоритетом нашої держави є інтеграція до європейських структур; однак, коли після підписання Паризького акту Борис Єльцин заявив, що НАТО не має права розширюватися за рахунок країн колишнього СРСР, Леонід Кучма — на подив всім прозахідним політичним силам — визнав правомірність такої заяви. Отже, про якісь чіткі орієнтири в українській зовнішній політиці говорити зарано.І хоча праві політичні партії продовжують активно виступати за вступ України до НАТО-альянсу, який витримав випробування часом і довів світу свою миротворчу міць, ситуація ускладнюється ще однією проблемою — державною політикою щодо українського війська.

Почну з відомого, але досить повчального історичного факту. Колись могутня єгипетська держава, яка за правління фараона Рамзеса II підкорила ледве не весь Близький Схід, за якийсь час різко почала здавати позиції у світі. Її військова могутність занепадала. Сусіди, які раніше з острахом дивилися на Єгипет, захопили та розподілили його територію. Головною причиною цього було неуважне ставлення держави до армії. Чиновники розкрадали фонди, які мали йти на потреби армії. Оснащення військ фараона як в технічному, так і в організаційному плані ставало гіршим. В майбутньому це призвело до втрати незалежности Єгипту, яку він, до речі, так і не зміг відновити аж до падіння Римської імперії.

На сьогодні, мабуть, в жодній з країн колишнього Союзу до армії немає подібного ставлення з боку держави, як в Україні. Згідно статистичних даних, на одного солдата в нашій державі витрачається значно менше коштів, ніж їх витрачається навіть в голодній Росії та Білорусії. В цю суму входить не лише плата за харчування солдата, але і його форма, оплата за аренду приміщення та території військової частини, плата за обслуговування бойової техніки, зарплата офіцерського складу і солдат строкової служби тощо. Чисельність армії в Україні за останні роки скоротилася до цифри, яка може становити загрозу для безпеки країни, в 350 тис., а найближчим часом готується нове скорочення армії на 45 тис. На озброєнні знаходиться стара техніка, яка постійно виходить з ладу. Зараз у розпорядженні військових частин нараховується по 2-3 вантажні машини, хоча, за всіма правилами, їх повинно бути не менше 5. У молодих військовослужбовців за браком коштів немає можливости опанувати бойову техніку і навіть пройти елементарну бойову підготовку. До того ж інтелектуальний рівень армії почав різко падати.

Складається враження, що наші керівники пішли шляхом найменшого супротиву — замість того, щоб провести ретельну реформу в армії та вивести її на професійний рівень, вони вирішили скоротити фінансування армії та провести чисельні скорочення особового складу. Це все призводить до того, що служба в армії стає однією із найбільш непопулярних професій. Заробітню платню військовим не виплачують по декілька місяців, а займатися будь-якою комерційною діяльністю суворо заборонено. До того ж проходити службу в частині доводиться без будь-якої надії отримати житло — зараз в черзі на квартиру стоїть близько 75 тис. офіцерського складу. І за таких умов треба бути готовим у будь-яку хвилину стати на захист країни.

Коментуючи скрутну ситуацію, яка склалася в армії, Міністр оборони О.Кузьмук стверджує, що в ній немає нічого страшного. Адже Україна зараз будує армію «нового зразку». За словами міністра, ця армія буде невеликою за чисельним складом, але мобільною та потужною. Але, на жаль, О.Кузьмук не сказав конкретно: коли ж закінчиться перебудова в армії? Немає сумніву, що Міністр оборони є українським патріотом, та що він може зробити, якщо кошти на утримання армії виділяються мізерні, а гроші за продаж зброї дістаються не Міністерству оборони, а потрапляють зовсім в інші відомства? Не додають оптимізму й заяви О.Ткаченка про спільну оборонну доктрину з Росією.

Деякі політики, виправдовуючи таку скрутну ситуацію в армії,

стверджують, що наша держава не потребує чисельних збройних сил. Вони арґументують це тим, що Україна, проголосивши себе нейтральною і позаблоковою державою, збирається жити у злагоді з усіма країнами світу. При цьому, звісно, наводиться приклад Швейцарії — позаблокової країни, яка, не маючи чисельної армії, користується захистом всіх держав світу та має розвинуту економіку. Таке порівняння може, м'яко кажучи, здивувати, якщо подивитися хоча б на розміри маленької гірської Швейцарії. Україна є європейським велетнем як за розмірами, так і за своїм стратегічним потенціалом. До того ж наша держава має дуже складне геополітичне розташування — між Європою і Росією. І, як на мене, Україні ще досить довго доведеться грати роль буфера між цими двома центрами цивілізацій західної та східної ментальности.

Хибність сподівань на те, що ми будемо вічно жити в злагоді й дружбі з усіма країнами, підтверджує минулорічний конфлікт з Румунією. Адже мало кому відомий той факт, що румунські війська весною минулого року були приведені в часткову бойову готовність. Саме тоді уряд Румунії звернувся до Президента США з проханням підтримки їх в територіальній експансії. І хто знає, якби уряд США на той час не турбували проблеми в Перській затоці, а члени країн НАТО не оголосили, що головною умовою для вступу Румунії до Альянсу є врегулювання стосунків з Україною, як могли б розвиватися події надалі. А чи змогло б наше військо достойно витримати випробування реальним боєм — залишається під знаком питання.

Той факт, що українська армія знаходиться в критичному стані, здається мені національною бідою. Всі політичні заяви про життєву необхідність вступу України до НАТО залишатимуться дешевими лозунгами до тих пір, доки наше військо в професійному плані та за технічним оснащенням не зможе конкурувати з військовими силами европейських держав. А відтак у своєму відношенні до армії наші політичні лідери повинні керуватися хоча б однією простою істиною, яку так вірно сформулював Симон Петлюра: «Народ, який не хоче годувати свою армію, буде годувати ворожу».

Однак наш народ не буде годувати ворожу армію! Помилка, якої допустився М.Грушевський та інші діячі Центральної Ради, коли так необачливо розпустили українське військо, вже коштувала Україні її державности. І тому запорукою нашої державної незалежности має бути міцна мілітариська сила, яка спирається на національну ідею. Тим паче, якщо врахувати, шо наш північний сусід ще не швидко позбавиться своїх шовіністичних «апетитів».

Юрій ЛАГУТОВ,
Інститут політичних досліджень, Київ

ЗАКОН «ПРО ІНОЗЕМНОГО УКРАЇНЦЯ»: ЯКИМ ЙОМУ БУТИ?

Від часу здобуття Україною незалежности одним з головних напрямків державного будівництва є розробка та втілення ефективної етнополітики, невід'ємним суб'єктом якої є українська діяспора.

Згідно з Конституцією нашої держави, Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за кордоном (ст.12). Значною мірою правовому захисту української діяспори, розв'язанню проблем її культурно-освітнього розвитку та збереженню етнічної самобутности сприяє виконання Державної програми «Українська діяспора на період до 2000 року». Разом з тим, практика діяльности державних установ і громадських організацій щодо реалізації положень програми, пропозиції структур світового українства засвідчили необхідність впровадження спеціяльного правового механізму, який дозволятиме конкретному представникові української діяспори безпосередньо відчути турботу з боку історичної Батьківщини, відкриватиме можливість застосування адресного підходу до кожного свідомого українця -громадянина іншої держави. Окрему увагу зазначеному питанню було приділено під час проведення II Всесвітнього форуму українців (серпень 1997 р.).

Виходячи з цього, а також враховуючи позитивний закордонний досвід, зокрема словацьке законодавство, наприкінці минулого року розпочалася розробка проекту Закону України «Про іноземного українця». До цієї роботи було залучено Міністерство юстиції (головна відповідальна установа), Міністерство закордонних справ, Міністерство культури та мистецтв, Міністерство освіти, Міністерство внутрішніх справ, інші зацікавлені міністерства та відомства, громадські організації, наукові установи.

В основу проекту покладено концептуально-методичні підходи, запропоновані Державним комітетом України у справах національностей та міграції після попередніх консультацій з провідними структурами зарубіжного українства.

Майбутній Закон має визначити підстави і порядок надання статусу іноземного українця, його права та обов'язки на території України.

Згідно з проектом, термін «іноземний українець» варто розуміти як наданий правовий статус особи, що належить до громадянства іншої держави або є особою без громадянства, проживає поза межами України, має українське етнічне походження, визнає себе українцем й зберігає власну національно-культурну та мовну ідентичність.

В свою чергу, «українське етнічне походження» — це наявність у особи прадідів-українців по прямій лінії до четвертого коліна та визнання особою України батьківщиною свого етнічного походження.

Національно-культурна та мовна ідентичність попередньо визначається як розуміння особою української мови, робота в громадській чи релігійній організації української діяспори.

Організація української діяспори, згідно з проектом, це офіційно зареєстроване в іноземній державі, стійке об'єднання громадян цієї держави, або осіб без громадянства українського походження, які проживають поза межами України.

Передбачається, що людина, яка виявить бажання отримати статус іноземного українця, подаватиме письмову заяву щодо цього у Міністерство закордонних справ або в дипломатичне представництво чи консульську установу України за кордоном. Водночас, власну українську національність або українське етнічне походження необхідно буде засвідчити документом, яким згаданий факт доводиться (наприклад, свідоцтво про народження).

Національно-культурну та мовну ідентичність особа доводить на співбесіді з працівником МЗС України (дипломатичного представництва, консульства). Підтвердженням суспільної діяльности може бути документ, виданий громадською або релігійною організацією української діяспори в державі проживання.

Рішення про надання статусу закордонного українця приймає МЗС (посольство, консульство) у період до 60 днів. Там саме видаватимуться і посвідчення встановленого зразка, що міститимуть загальні відомості про особу власника. За бажанням володаря посвідчення, до документу можуть бути внесені дані про його дітей (в т.ч. і прийомних) віком до 18 років. Термін дії посвідчення необмежений.

Згідно з проектом, статус іноземного українця не може бути наданий особі, яка вчинила дії, що суперечать інтересам національної безпеки України; вчинила злочин проти миру, воєнний злочин, тяжкий кримінальний злочин. За аналогічними ознаками, зокрема, особа позбавляється набутого раніше статусу.

Якими ж правами зможуть користуватися іноземні українці в Україні, якщо буде прийнято проект, що розглядається? Коротко про основні з них.

— У разі в'їзду в Україну на період до одного місяця протягом року не вимагатиметься письмове запрошення та віза.

— Оформлення візи для тимчасового перебування в Україні строком до двох років (а з метою навчання на увесь передбачений ним період) без пред'явлення будь-яких запрошень.

— Можливість імміграції в Україну для постійного проживання поза межами встановлених квот та без сплати мита при ввезенні багажу.

— Право на освіту в порядку, передбаченому для громадян України. Попередньо передбачалося, що оплата за навчання має здійснюватися лише коштом іноземного українця. Проте, за наполяганням Держкомнацміграції, враховуючи реальні можливості та об'єктивні потреби українців діяспори, насамперед східної, до закону внесено положення, що у разі здобуття іноземним українцем вищої україно-знавчої освіти для подальшої викладацької роботи в середовищі української діяспори ж навчання може оплачуватися за рахунок державного бюджету України. При цьому необхідно мати рекомендаційний документ від діяспорної організації.

— Право бути прийнятим на роботу без отримання дозволу на працевлаштування.

— Право на охорону здоров'я, пенсійне забезпечення, інвестиційну та підприємницьку діяльність нарівні з громадянами України.

— За видатні заслуги перед Україною іноземний українець може бути нагороджений державними нагородами та президентськими відзнаками.

Передбачається, що іноземний українець зможе користуватися також іншими правами та свободами, водночас несучи обов'язки згідно з Конституцією та законодавством України щодо іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території держави.

У законопроекті закладено низку державних гарантій задоволення національно-культурних та мовних потреб українців, які постійно проживають за кордоном:

— в процесі укладання міжнародних договорів мають забезпечуватися права українських меншин, створюватися оптимальні можливості для задоволення їх соціяльних, культурно-освітніх та інших потреб;

— укладання міжвідомчих угод про співробітництво у галузях економіки, науки, культури, освіти, соціяльного захисту, інформаційного забезпечення, видавничої справи, туризму і спорту має відбувати-

ся з урахуванням інтересів організацій української діяспори;

— створення належних умов для радіомовлення та телевізійної трансляції програм із України на територію компактного проживання українців за кордоном;

— забезпечити можливість добровільного повернення на Батьківщину українців діяспори.

Отже, українці, які проживають поза межами держави, на відміну від інших іноземних громадян, є невід'ємною складовою українського етносу. Виходячи з цього, вони мають користуватися в Україні низкою додаткових прав згідно з окремим законодавчим актом. Такий підхід практично засвідчує визнання особливого статусу світового українства, зростання уваги до його потреб, а також найбільш повно задовольняє запити діяспори. Саме тому розроблено проект Закону України «Про закордонного українця», який нині у встановленому порядку подано на розгляд до Кабінету Міністрів України. Попереду складний шлях до Верховної Ради. Без сумніву, на різних етапах ще будуть нові думки та пропозиції, які, сподіваємося, лише покращать законопроект. І тоді українець, де б він не проживав, відчуватиме піклування своєї історичної Батьківщини.

Виступає хор «Українська пісня» з м.Петрозаводська (Карелія, Росія)

НАШІ ЮВІЛЯНТИ

Т.ЗЕМЛЯНА,
м.Харків

ПАТРІОТ НА ВСЕ ЖИТТЯ

У 1989—1991 роках було багато патріотів. Вони виступали на мітингах, громили партноменклатуру, мріяли про вільну і багату Україну. А коли настала омріяна незалежність з її суворими буднями, таких людей раптом поменшало. Одні пішли в «бізнес». Інші, приховавши свої погляди, а то й відмовившись від них, стали служити тим, хто платив. Треті нудно скиглять, не маючи можливости гідно вижити, і зовсім забули про духовність.

Патріотів на сьогодні залишилося одиниці, і то не всі з них приносять реальну користь Україні. Серед тих, хто і зараз працює в цьому відношенні, харків'янин М.Ф.Солоненко.

Микола Федорович народився в 1933-у, коли діти не з'являлися на світ або, тільки-но народившись, помирали. «І цей не житиме, — сказала тітка, яка прийшла саме тоді, коли у матері були пологи. — Не варто хлопчику і пуповину перев'язувати, все одно помре». Але мати була релігійною і сказала: «Якщо Бог йому дав життя, значить, так треба. Якось рятуватиму маля». І рятувала. Давала йому, що здобувала. А там уже виросла молода картопля — стало легше.

Хлопцеві пощастило з батьком. Свого часу він воював, був національно свідомим. Він знайомив сина з літературою, розповідав про Мазепу: «Хто говорить погано про цю людину, той — ворог України».

Далі в патріотичнмоу дусі виховувало життя. У російській школі, де навчався на самі «п'ятірки», Миколка потрапив до нацменів — хоча до війни в підрадянській Україні українців було більше за росіян на 10—12 мільйонів. В армії теж були випадки приниження національної гідности молодого офіцера. Мабуть, декого розбирала заздрість, що українець за походженням такий кмітливий і дисциплінований і безупинно зростає по службі.

Оці конфлікти примушували задуматися над долею України, викликали мрії про її незалежність. І коли вона настала, Микола Федорович був уже цілком сформованим українським патріотом. Якщо іншим доводилося щось читати, переосмислювати, йому це було майже не потрібне. Він виступав із лекціями у 90 школах міста (це більше половини), у вищих навчальних закладах, де говорив про невідворотність волі для нашої Батьківщини. А під час підготовки до Референдуму їздив Харківською і Донецькою областями, бував у Криму, де агітував людей проголосувати за незалежну державу.

М.Ф.Солоненко закладав підвалини харківського відділення Християнсько-демократичної партії України, в якій потім розчарувався. Згодом боровся проти партії з «собачою» назвою і «собачою» за суттю — ПСЄ (Партія слов'янської єдності). Він, загалом, багато зробив для очищення демократичного руху, який після 1991-го року ті, що прийшли до влади, хотіли очорнити і принизити. Яку діяльність розгорнув широко відомий народний депутат Верховної Ради Володимир Алексєєв! Мабуть, у місті не було газети, де б нардеп не вміщував свої антидержавні статті раз на місяць! Особливо уперто він проводив ідею другої державної мови, бо нічого іншого в його голові не могло народитися.

Боротися з Алєксєєвим харківським демократам було важко, як важко спіймати вилами вужа. І от в «Панорамі» з'явилася стаття М.Ф.Солоненка, який дуже грунтовно і послідовно доводив: з нардепом не варто дискутувати, бо це людина вкрай лицемірна і не дуже розумна. Ні, заповзятливий слуга народу не замовк після цього, але все ж його активність зменшилася у кілька разів.

Микола Федорович відгукнувся на матеріял кореспондента «Панорами» М.Смолякова про ставлення Президента Л.Д.Кучми до іранського питання, тобто до виробництва на заводі імені Малишева танків для Ірану. І це теж було зважено, що познайомило читачів з іншим боком одного і того ж питання.

Та хіба лише ці публікації в активі офіцера у відставці? У нього їх сотні. До того ж М.Ф.Солоненко виступає на захист людей, що потерпіли від влади, яка хотіла чи хоче їх засудити чи якимось іншим чином розправитися. І робить це, як правило, успішно.

Ті, що відмовилися від патріотичних ідей, інколи глузують з тих, хто залишився їм вірний. Бо, як правило, останні знаходяться у важкій матеріяльній скруті. Проте в духовному відношенні саме їм можна позаздрити. Вони оточені однодумцями, їм дарують шану і любов. Так, недавно в УКЦ зібралися друзі, аби відзначити 65-ліття Миколи Федоровича Солоненка. Ювіляра із знаменною датою вітали екс-голова НРУ В.Я.Сватенко, професор ХДПУ, голова КУІну К.Х.Балабуха, голова Братства ветеранів М.С.Барков, працівник міськвиконкому І.Головенський, голова проводу Руху А.Семенченко. Іменинннику було подаровано кілька музичних і пісенних творів.

Микола Федорович виступаючи згадав одну розмову з дочкою, яка сказала: «Витрачаєш час і здоров'я на перевиховання різного «людського мотлоху», яке народила минула соціялістична система». «А, може, чогось і доб'юсь, може, я на них подію», — відповів батько.

На тому він і стоїть: працювати на користь Батьківщини. Бо був і є патріотом України.

Йосип-Тодосій СЕЛЕЖАН,
проф., Чернівецький державний університет

СВІТОВА СЛАВА ШЕВЧЕНКА
(До 185-ліття від дня народження Кобзаря)

Мірилом слави й популярности Т.Шевченка (не тільки як українського поета, але європейської і світової слави натхненного поета-патріота) є та оцінка, яку дали нашому ґенієві чужинці.

Повний і синтетичний огляд, як літературні дослідники різних європейських народів оцінили Т.Шевченка, дає нам документальна студія П.Одарченка. Цей один з кращих сучасних дослідників Шевченкової спадщини дає хронологічний перелік чужинецьких голосів про Т.Шевченка, починаючи від появи його перших творів аж до наших новітніх часів.

На перше місце висуваються тут передусім голоси російської літературної критики, що в той час, коли література російської імперії починала свій злет (у творчості М.Гоголя чи О.Пушкіна), вони зуміли спостерегти, простудіювати та оцінити небуденну появу перших літературних творів українського поета, якому, за свідченням сучасників, ще в кінці 50-х років передова літературна публіка столиці влаштовувала під час його літературних виступів незвичайні овації. Отже, автор згаданої публікації дає нам перелік усіх праць, статей різними мовами, що вийшли з-під пера різних дослідників, критиків, про Шевченкову велич і чар його поезії, як втілення непоборного духа того великого народного співця, глибокого гуманіста, універсального поета. Крім них, дає нам Одарченко перелік голосів і критичних оглядів-статей і студій польських, чеських, литовських, білоруських авторів, а також південно-слов'янських народів. Зокрема, підкреслює він велику шану Т.Шевченка у грузинів, а також вірменів за його «Кавказ». Далі йдуть голоси критиків західноєвропейських (французьких, англійських і немецьких). А над усе заслуговує на увагу оцінка визначного шведського дослідника Шевченкової творчости — Альфреда Єнзена («Український національний поет», 1909 р. і «Т.Шевченко — Життя українського поета», 1916 р., видані у Відні німецькою мовою). В своїх працях Єнзен дав

Пам'ятник Тараса Шевченка в Каневі

найбільш грунтовний аналіз ідейного змісту творів Шевченка та докладну характеристику його мистецьких досягнень. «Він займає особливе місце в світовій літературі, — пише Єнзен, — він сам створив літературу і втілив у своїх віршах душу всього народу».

«А коли, — читаємо в Одарченка, — у 1914 р., не зважаючи на те, що російське міністерство внутрішніх справ заборонило спеціальним указом шевченківські святкування у всій імперії, — в столиці Грузії, Тбілісі, відбулось Шевченківське свято з участю славного поета кн. А.Церетеллі. Він, який познайомився з Шевченком ще у 1860 р., згадав його м.ін. ось як: «Ця зустріч зосталася для мене світлою згадкою на все життя. Признаюся, він перший дав мені зрозуміти, як треба любити батьківщину і народ... Таких великих людей породжує велика нація, але крім своєї нації — належать і іншим».

А коли Церетеллі закінчив свою блискучу промову, він схвильований підійшов до бюсту Шевченка, з благоговінням став перед ним на коліна і віддав йому шану... Всі присутні у великому зворушенні, і грузини, і українці зі сльозами в очах, одні одних цілували...»

Володимир МАЙЧЕНКО,
студент, Одеса

МОЯ ПОДОРОЖ ДО КАНАДИ

Все почалося з того, що одного разу на потоці не було першої пари (лекції). Від нічого робити я пішов до інститутської бібліотеки, де мені до рук потрапив журнал «Міжнародна освіта». От саме у ньому я вперше і дізнався про існування Парламентської Програми Канада—Україна, або Canada—Ukraine Parliamentary Program. Вирішивши мати про програму якомога більше інформації, я написав листа до її фундатора — Катедри Українознавчих Студій — з проханням надіслати мені основні положення програми і по можливості анкети на поточний рік.

Яким же великим було моє здивування, коли через два тижні з канадського міста Торонто на моє ім'я надійшов пакунок з декількома газетами, трьома інформаційними обіжниками і анкетою на участь у програмі.

Через місяць в приміщенні Верховної Ради України я мав відбіркову співбесіду, а вже через два був офіційно запрошений взяти участь в Парламентській програмі Канада—Україна цього року.

Так одного квітневого ранку 1998 року літак авіакомпанії «Air Ukraine» з двома десятками представників української молоді відірвався від землі і взяв курс до Канади.

Наше перше знайомство з цією далекою країною почалося з її найбільшого міста, так би мовити «канадського Нью-Йорка», з Торонто. Цей мегаполіс за чисельністю населення приблизно дорівнює Києву, а за площею втричі перевищує його. Торонто — яскравий приклад втілення в життя канадських принципів багатокультурности і віротерпимости. У місті мирно живуть представники більше шістдесятьох різних національностей і сорока конфесій. Серед них гідне місце займають і українці. Вони мають чимало національних і релігійних установ як в Торонто, так і по всій Канаді. В одній з таких установ — в православному інституті Св.Володимира — мешкала наша група.

Так як головною метою програми було стажування в парламенті, то відразу після нашого приїзду для кожного з учасників був визначений депутат муніципалітету Торонто, в офісі якого ми працювали

В.Майченко з канадським прем'єр-міністром п.Ж.Кретьєном

як волонтери протягом двох тижнів.

Наша робота полягала у виконанні досліджень з тих норм конституційного, виборчого, цивільного права Канади, застосування яких було б актуальним в Україні. Також ми проводили вивчення політичного і соціяльно-економічного устрою країни, плюс до того, виконували всю необхідну роботу по офісу, допомагаючи своєму депутатові чи то у веденні листування, чи то в обробці поточної інформації та ін.

Саме мого депутата звали Джон Паркер (John Parker). Він представляв Прогресивно-Консервативну партію. У його офісі, а також згодом в парламенті в Оттаві, я проводив дослідження з таких тем, як «Права канадських виборців», «Система відкликання депутата, якщо він не виконує пункти своєї передвиборчої програми», «Земельне право Канади і форми землеволодіння». Остання тема представляла для мене ще й професійний інтерес, і я певен, стане мені в нагоді при написанні дипломного проекту.

Після Торонто наша група вирушила до Оттави для здійснення головної мети — стажування в парламенті країни. Воно тривало близько двох місяців. Я працював вже для Ліберальної партії у депутата Алекса Шеперди (Alex Sheperd). Окрім своїх досліджень, я допомагав йому у проведенні моніторингу ЗМі, підтримував листування з виборцями тощо.

Окремим абзацем слід виділити розповідь про українську діяспору в Канаді, саме яка, до речі, заснувала Парламентську програму Канада—Україна на честь 100-ліття перебування українців у цій країні. За даними перепису, українців тут біля $1^1/_2$ млн. Діяспора свято береже українську культуру і звичаї, всіляко допомагає Україні: сприяла відродженню нашої незалежности і допомагає становленню демократії. У Канаді я зустрічав молодих хлопців і дівчат, які вже були четвертою (!) генерацією українців, а українську мову знали набагато краще за деяких українців з України. Яскравим прикладом цього є Роман Закалюжний з м.Калгарі (Альберта), член старшини «Пласту», дуже весела людина і український патріот, хоча і був на Україні всього один раз. Також багато друзів ми мали серед членів українських молодіжних об'єднань Оттави — Адріян Прухницький, Таня Ярош, Степан Патон та ін. З усіма ними я і мої друзі чудово проводили час: походи в кіно, на пиво, подорожі, дискотеки та ін.

Кожну неділю ми їздили до українських церков на службу Божу — чи то до православних, чи то до греко-католицьких. Взагалі українські церкви в Канаді — це не тільки місця єднання людини з Богом, але й центри української культури, місця, де відбуваються різні громадські заходи.

До цього всього слід додати, що під час парламентської Програми Канада—Україна ми мали безліч цікавих зустрічей з людьми найвищого рівня в Канаді, це і колишній генерал-губернатор країни Рамон Гнатишин, сенатор Ройнел Андрейчук, прем'єр-міністр Канади Жан Кретьєн, а також відмий канадський бізнесмен українського походження п.Петро Яцик. Мені особисто випала нагода зустрітися з двома вельми цікавими особами: перша людина відома в світі як голова сепаратистського руху Канади — п.Люсьєн Бушар, а друга — як великий дослідник української історії, автор підручника «Історія України» — п.Орест Субтельний.

Говорячи про власні враження стосовно програми, слід відзначити, що вона є цікавою, актуальною і корисною, хоча потребує деяких доробок в плані того, що було б краще, якби принаймні половина учасників стояла на засадах українського патріотизму і змогла після закінчення програми принести хоч якусь користь Україні.

На останок, я хочу висловити щиру подяку керівникові програми п.Ігореві Бардину, відомому юристові і громадському діячеві, упорядникам програми п.Олесеві Гордієнку та п.Василеві Керелюку і всім членам української громади в Канаді, які спричинилися до її заснування і подальшого розвитку.

Всім бажаючим взяти участь у Програмі наступного року прохання звертатись за адресою:

Canada-Ukraine Parlamentary Program
620 Spadina Ave., Toronto
Ontario, Canada
M5S 2H4
Tel.: (416) 234-9111; Fax (416) 234-9114

Анкети на участь в Програмі є в Інтернеті за адресою: http://www.infoukes.com

З приводу консультацій дзвонити за тел. (04849) 2-38-52, по суб., нед. до Володимира Майченка.

Микола САРМА-СОКОЛОВСЬКИЙ

МОЯ ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ОУН

(Продовження. Початок у №2-4/96, 1-4/97, 1-4/98, 1/99)

На вулиці Бетховена у брата Льоні теж збиралося товариство. Сюди приходив начальник МВС міста Коломиї підполковник Павло Близнюк та інші значні особи. Бував там і танкіст — старший лейтенант Віктор Єршов. Рідко бували і ми з Варею. Варя фігурувала як сестра автоінспектора Соколовського, а я, як швагер його, Григорій Боднар. Тут пісень не співали — балакали, пили, навіть, п'яні, цілувалися. Я вирішив використати це товариство і приносив сюди горілку, яку я мав від Бабійчука Михайла. Часом приносила горілку і Меланка Бабійчук. Вона в той час виконувала обов'язки зв'язкової. Одного разу у п'яній балачці «признався» підполковнику Близнюку, що хочу організувати боївку по боротьбі з ОУНівським підпіллям. Він мені повірив. Напевне думав, що я це роблю з благословінням МВС, котрого боялися й енкаведисти. Те, що я сказав Близнюкові, одного разу повторив старшому лейтенанту Єршову, п'ючи з ним міцний самогон. Насправді я тільки пригублював, говорячи компліменти п'яному офіцерові. І кінчилося тим, що він розчулився і подарував мені пістолет ТТ. По суті, це стало початком, у нього я вже дістав, крім згаданого пістоля ще дещо: російський автомат та два диска до нього з набоями. Одного вечора я з Бабійчуком всю зброю відніс до Вербіжа. І тільки зараз я подарував Юркові пістолета. Та цього було мало. Я завжди думав про те, де б дістати ще зброї. Одного разу, коли їхав до Станіслава поїздом і в вагоні майже нікого не було, познайомився з старшиною-артилеристом Бровченком. Розговорилися. Після довгої відповідної розмови вдалося купити в нього наган. Я і йому казав, що організовую боївку проти бандерівців. Оскільки я добре заплатив за наган, він пообіцяв постійно діставати для мене зброю. І записав мою адресу. Днів через кілька з'явився не він, а старший лейтенант Адаменко. Сказав, що він від Бровченка. Ми вийшли надвір і домовились, що він мені привезе щось із зброї. Я його наперед щедро авансував. Він

пішов. Я подумав, що цей симпатичний офіцер мене ошукав, але він дотримав слова і привіз в солдатській торбі пістолет ТТ, невеличкий маузер, кілька наганів і п'ять гранат (лимонок). Я добре йому заплатив. А як проводжав його, ми зіткнулися з старшим лейтенантом Єршовим. Коли офіцери знайомились, Адаменку не слід було називати своє прізвище. Помилився чоловік. Та коли я зустрівся з Єршовим у Львові, він мене спитав:

— И этот офицер с крестиками на погонах продает оружие?

Я промовчав, але мене це запитання насторожило. Єршов у мене викликав недовіру. Все те, що я купив із зброї — було передано в підпілля, де, напевне, та зброя використовувалась. Я постійно вечорами ішов у Вербіж до Бабійчука, де зустрічався з Юрком, Веселим, Полтавцем, Чумаком, Лисом та іншими. У Бабійчука познайомився вже з літнім Довбушем та його джурою Гайовим, котрому я подарував німецького пістоля (штурмака). Наче зараз бачу Довбуша: майже високого зросту, з поставою добре вишколеного польського жовніра, що був переодягнений у цивільне вбрання. Його невиразна зачіска, особливо на скронях, вже була побита сивиною, а очі мав невеликі, допитливі. Хоч він зовсім не був схожий на мого побратима, чорного запорожця Івана Клименка, та чимось його нагадував. Може, навіть шляхетною манерою триматись.

Одної дощової ночі я, після зустрічі з Олесем, змушений був заночувати в Бабійчука. Поклавши під подушку пістоля, я ліг і вже почав дрімати, та почувся стукіт у вікно. Михайло потемки вийшов у сіни, а я з-під подушки витяг зброю. Михайло повернувся не сам. Я впізнав голос Довбуша. Господар і цьому лицареві та його джурі дав притулок. І вранці періщив дощ, аж до полудня. Сидячи у напівстумній хаті, але такій затишній, ми вели бесіду про наші змагання. По обіді зблиснуло сонце — ми підвелися, подякували господарям. А коли вже прощався з Довбушем, він назвав мене побратимом, пообіцяв колись взяти мене з собою в гори, і ми попрощалися, та, виявилося, що навіки. Більше я його не бачив і нічого про нього не чув. Його давно нема, а щем по ньому не вщух в моєму серці.

Мій наймолодший брат, старший лейтенант Анатолій Соколовський, по закінченні військової академії ім. Сталіна, п/с 20, служив у місті Старокостянтинові Хмельницької області, де стояла його танкова частина. Уже не пам'ятаю, як довідався Анатолій, що брат Льоня живе і працює в Коломиї. А в серпні 1947 року Анатолій приїхав в Коломию до Льоні, і коли почув, що я з сім'єю також тут живу, без меж був радий. Зупинився він у Льоні, бо той мав кращу

квартиру. Приходив він частенько і до нас на Калініна. В розмові я йому сказав, що пов'язаний з українськими партизанами. Я гадав, що він це сприйме негативно, а він:

— Якщо у вас там щось робиться по-справжньому, то я би хотів зустрітися з вашим проводом.

— Коли трохи відпочинеш, ми з тобою сходимо туди, але не вдень. Там не зовсім безпечно гуляти по горах, — кажу.

Брат погодився. Погожого надвечір'я ми пішли в Вербіж до Бабійчука, куди уже, як смеркло, прийшов Юрко з кількома хлопцями. Анатолій зі всіма познайомився. Йому особливо сподобався станичний Веселий, і брат зразу ж йому подарував пістолет ТТ, а тоді Юрко запропонував Анатолію разом з ним сходити до Олеся. Я непокоївся за брата, але промовчав. Вони пішли. Довго їх не було. Нарешті всі благополучно повернулися. Коли Меланка поставила на стіл пізню вечерю, а Михайло — карафку, Полтавець зауважив Юркові:

— Хоча проводом оголошено сухий закон, але ми маємо в гостині радянського офіцера і, незважаючи на заборону, з ним трохи вип'ємо.

У розмові не зчулися, як минула ніч. А коли зовсім розвиднилось, попрощалися. Михайло мене та брата, перевівши кладкою через потічок, супроводив аж до гостинця, де я спитав брата:

— Як тебе зустрів Олесь?

— Дав завдання, — відповів брат скупо.

Розділ 39

Коли ми з Анатолієм повернулися до Коломиї, то він пішов до брата Льоні, а я додому, сподіваючись, що Анатолій того ж дня прийде до мене, але його ні вдень, ні ввечері не було. Вранці другого дня я пішов до Льоні, але його не застав дома, бо був на роботі. Була тільки його дружина. Запитую:

— А де Анатолій?

— Не знаю. Він же у вас ночував.

— Ні, — знизав я плечима.

Ми з Варею гризлися думкою, що, можливо, щось недобре стряслося з братом. Десь по обіді явився Анатолій.

— Де ти був? — накинувся на нього.

— У Вербіжі, — спокійним тоном відповідає.

— А погони твої де? — я помітив, що він був без погон.

— Веселому подарував погони і портупею. Він хоче маскуватися під радянського офіцера, — пояснює брат.

По хвилевій мовчанці, питаю:

— Ночував у Бабійчука?

— Та ні, — крутнув головою брат, — від Бабійчука я з Юрком та хлопцями пішов до зв'язкової, що має псевдо «Річка». Ми в неї трохи посиділи. Вертатись додому вже було пізно.

Я брата зрозумів. На цьому розмова урвалася, бо зайшла Варя з дітьми до хати.

Оскільки в Леоніда збиралось неприйнятне для нас товариство, я не хотів, щоб Анатолій часто бував з ними. І зрадів, коли він зібрався їхати в свою частину, що стояла в місті Старокостянтинові. Іронічно він це місто називав «Стара скотина». Прощаючись з нами, Анатолій обіцяв приїхати десь в кінці осені або напочатку зими. Вернулись ми з Варею з вокзалу спустошеними.

Начальник відділу шосейних доріг Зеленчук теж часом бував у Леоніда на горілчаних забавах, але, як любитель пісні, частіше заходив до нас, де з нашим товариством співав. Одного разу, вражений моєю думою про Мазепу, він попросив мене намалювати йому Рєпінських «Запорожців». Я почав малювати картину на досить великому полотні. Зеленчук навідувався до нас, спостерігаючи, як посувається робота. А коли на мольберті стояла викінчена картина, на неї прийшов подивитися ще й підполковник Близнюк. Картина прийшлась йому до душі — і він зажадав і собі таку ж. Другого дня я в бухгалтерії виписав полотно для картини Близнюкові і пішов до комори по нього. В коморі, крім Михайла Боєчка, нікого не було. Я знав, що він зі Стопчатова, то і запитав:

— Пане Михайле, напочатку війни я в Полтаві познайомився з юнаком у німецькому мундирі Петром Ключевським. Він мені сказав, що він зі Стопчатова. Може, ви його знаєте?

— Не тільки знаю. Це мій небіж. У нього померла мама, тато одружився з полькою і виїхав до Польщі, а з ним поїхав і старший син Юрко. В Стопчатові залишилась тільки дочка Марія. Якщо хочете її побачити, приїжджайте до мене в Стопчатів і я вас поведу до неї.

Я, не зволікаючи, якоїсь неділі побував у Боєчка та його дружини, що теж має ім'я Марія, і вони мене повели до Марії Ключевської. Дуже радо мене привітала, плакала та все розпитувала мене за свого брата. Вона нічого не знала, де він подівся. Надіється, що, може, десь живий. Наше прощання було сумним.

Розділ 40

Літо минуло. Першого вересня Варя повела Оксанку в школу, а я провів двоюрідну сестру Шуру в Коломийський педтехнікум. Артилеристи, старший лейтенант Адаменко і старшина Бровченко, нечасто бували в Коломиї, але кожного разу, коли були, привозили мені набої та щось із зброї. Я їм добре платив.

У нашому сумирному будиночку в його затишній спальні стояло ліжко, на якому ми з Варею спали. Під крайньою подушкою завжди, крім мого пістолета, лежала граната. Цей факт свідчить, яким життям ми тоді жили. З двома артилеристами була в мене згода. А танкіст, старший лейтенант Єршов, став мене уникати. Це наштовхнуло мене на думку, що він збагнув: я не той, за кого себе видаю. І тепер, у разі мого арешту, можуть забрати і моїх братів Леоніда й Анатолія. Єршов знав, де я живу, бо я йому малював картину. В жовтні, як замовника, привів до мене якогось типа в білих штанях, назвавши його своїм дядьком. Я зразу ж відчув, що цей тип з контррозвідки. Однак я взяв у нього замовлення намалювати йому картину. Вони пішли, покинувши мені неспокій. Навіть страх. Криючись від Варі моїми гризотами, я продовжував малювати «Запорожців» для Близнюка і прихватками малював на папері тушшю карикатури: «А на московському престолі грузин годований сидить», «Кремлівський Алі-Баба та сорок його розбійників» тощо.

Мої «Запорожці» Близнюкові подобались. Він, Зеленчук і я добряче «обмили» картину. Тепер я, як добрий приятель, відвідував начальника НКВД в його кабінеті, де він мені дав прочитати список загиблих чекістів від рук українських повстанців. Прочитане я запам'ятав і, звісно, все переповів Олесеві.

Я постійно думав про старшого лейтенанта Єршова та про його можливий донос і дійшов висновку: оскільки він мені дав пістолет, автомат і два диски з набоями до нього, то, боячись, щоб не арештували і його, мовчатиме. Учащаючи вже без Бабійчука в Вербіж, я зустрічався з Олесем, але в різних домівках. Мав зустріч з провідником вищого рангу ОУН Вацоном. Ця зустріч відбулася також в якійсь домівці. Вацон, крім того, що був добрим політиком, а ще й хоробрим бійцем. На той час, очевидно, був поранений, бо шкутильгав. Мав я щастя зустрітися із справжнім лицарем сотенним Білим. Зустріч відбулася в лісі, де стояла його сотня, добре вишколена своїм сотенним під девізом «Більше поту, менше крові».

Я не забув Юркової цидулки, де він просив мене дістати для

нього пістолет. І лише тепер, на останній зустрічі з ним, я подарував йому мадярський браунінг. Такому дарунку він дуже втішився. Я був задоволений, що мені вдалося виконати обіцяне. Полюбив я цих справжніх лицарів, відважних, самовідданих молодих хлопців, котрі вийшли на прю із значно сильнішим ворогом, ніж вони. Тепер я став, як вони, ночебродою.

Горіли колгоспи, порожніли їхні комори. У сутичках з гарнізонцями і я брав участь. Доводилось і мені стріляти, хоч я і священик. Моїм взірцем був і є священик Шрам із знаменитої «Чорної Ради» Пантелеймона Куліша. Неначе уві сні бачив я темні оселі гуцулів, вранішні чудові гори Карпат. Коли повертався додому, то завжди бачив утомлену чеканням дружину. Якось вона мені сказала:

— Миколо, зрозумій, все кінчиться жахом, а ми маємо малих дітей. Давай утечемо з Коломиї у далеку Киргизію, куди поїхали твої родичі і живуть спокійно. Вони також тікали від радянської влади.

Я цілував дружину, а наступного надвечір'я знову йшов у Вербіж Нижній.

В кінці листопада ранком, ще ми з Варею спали, приїхав Анатолій, але ненадовго, проїздом. Він їхав у Чернівці, де, як військовий інженер з академічною освітою, мав стати викладачем танкового училища. Хоч він і поспішав, та наступного вечора зі мною пішов у Вербіж, де ми зустрілись із Олесем. Анатолій звітувався за роботу, пророблену у своїй дивізії, а я оповів Олесеві про свої справи. Він схвально відгукнувся про наші зусилля. І тоді ж Олесь призначив мене керівником боївки з тим, аби я сам підібрав собі хлопців. Я розгубився від такої несподіванки, але це був наказ. Тієї ночі ми з братом ночували в Бабійчука, а вранці повернулися додому. Вже вдома я йому сказав, що не йму віри старшому лейтенантові Єршову. На диво, до моєї думки про Єршова Анатолій поставився легковажно. Може, навіть тому, що обидва були офіцерами-танкістами. Того ж дня Анатолій поїхав.

Настав грудень, а з ним прийшла справжня зима. Падав пелехатий сніжок. Я йшов містом. Раптом угледів дві військові постаті у білих кожушках і в одній із них я впізнав Близнюка. Мені зовсім не хотілося з ним зустрічатися, але він мене покликав. Коли я підійшов, він відрекомендував:

— Григорію Андрійовичу, познайомтеся, це майор контррозвідки, мій друг.

Сухорлявий офіцер, подаючи мені руку:

— Суслов.

Оскільки Близнюк назвав мене, то я тільки потис майорові руку. Либонь Близнюк поінформував його, хто я, бо при ньому мені сказав:

— Григорію Андрійовичу, ходімо до мене, там для тебе мої хлопці приготували трофейні набої.

Я радий був, що матиму набої, проте мене непокоїла думка, що, можливо, ці офіцери влаштували для мене пастку. Але пішов з ними, готовий до арешту в НКВД. Та Близнюк справді дав, що обіцяв. Повертаючись додому, я думав: напевно, начальник НКВД йме мені віри, коли в присутності майора контррозвідки дав мені стільки набоїв.

Зараз уже не можу пригадати, коли саме була грошова реформа. Тоді, як і в усіх містах, в Коломиї біля ощадкас та банку стояли великі черги людей, що міняли старі гроші на нові. Удосвіта Бабійчук приніс майже повну тайстру грошей, охайно розфасованих по пачках. Їх мала Варя поміняти на нові гроші. Стоячи вкотре в черзі, вона за кілька днів упоралась з цією справою. І була задоволена, що і вона допомогла трохи нашій боротьбі.

За згодою Юрка я взяв до своєї боївки Полтавця, Бабійчука, Явора та інших хлопців. А разом нас у боївці було сім чоловік. Мріяв я, що наша боївка стане легендарною сімкою відважних. У голові я носив плани дій... І щось занотував у блокнот.

По перших двох вилазках у перестрілці з гарнизонцями упав наш Явір. Його втрата нас потрясла. Особливо мене, бо я мав відповідальність. Одної глупої ночі ми перепочивали в якійсь хаті. Всі спали, крім мене та Полтавця. Хоч він не мав псевда «Веселий», але завжди був в доброму гуморі — і цієї глупої ночі оптимістично мені сказав:

— Друже Бідо, коли ми всі покинемо зброю, а ваша Оксанка підросте і буде дівонька, тоді я на білому коню приїду до вас по наречену.

Я, розчулений, витяг з кишені блокнота і написав на першій сторінці: «Моєму майбутньому зятеві Полтавцю, веселому, відважному партизану», забувши, що в цьому блокноті список, написаний моєю рукою, хто підпадає під атентат. Першим у тому спискові був начальник МГБ Захаров. А Близнюка я в список не вносив, бо мав надію...

Наша боївка мала бути каральною, але обмежилась кількома вилазками, в котрих спалено в кількох сільрадах документи, а в селі П'ядики — згорів колгосп.

Тієї зими випало багато снігу, і він став на заваді конкретно

щось робити. Бездіяльність моєї боївки мене мучила. Я колись поскаржився Юркові, а він розважливо:

— Не гризіться цим, друже Бідо, ще щось зробите. А по суті, ви особисто вже зробили, забезпечили підпілля зброєю, яка нині в дії.

Оскільки я й Варя працювали й одержували зарплату та ще нам щось із харчових продуктів приносив Бабійчук, ми вирішили зустріти Новий 1948 рік і запросили обмежену кількість гостей. На тому святковому вечорі був і наш начальник по роботі Зеленчук. Гостина пройшла як в нормальному святочному товаристві. Звучала там і бандура, і пісні. Відразу ж по Новому році ми поїхали на Полтавщину в хутір Климківку до батьків, де жила наша наймолодша донечка Женя. Варя везла якісь подарунки, а я віз валізу з ОУНівською літературою та листівками. Встаючи з поїзда на кожній станції, залишав там листівки та щось із брошур. Варю це втомило і вона розгнівано:

— Ти хоч батькові нічого не вези.

Та валіза вже була порожня.

Різдвяні свята у Вариних батьків нам з донечкою Женею добре святкувалося. Однак, коли прощалися, без сліз не обійшлося. Мабуть, серце кожного із нас віщувало, що це прощання було останнім перед бідою, яка сталася тієї весни.

З Полтави ми повернулися до Коломиї і далі жили неспокійним життям. У Станіславі 8 березня раптово, не хворіючи, померла моя мама. На похорон поїхали ми з Варею та дітьми. Приїхав і Льоня з дружиною. Наталочка дала кілька телеграм Анатолієві, але він затримувався. Оскільки Наташа й Іван працювали в школі для дорослих як викладачі, їм адміністрація школи допомогла трохи грішми, щоб оплатити похорон. Була зроблена труна, пофарбована в чорний колір. На ній я білими фарбами написав: «святий Боже, святий Кріпкий, помилуй нас». Були вінки від адміністрації школи та друзів. Був оркестр. Під звуки жалобного маршу поволі посувалася вантажна машина з опущеними бортами, наче крилами, що везла в останню дорогу нашу маму. Наталочка і брат Льоня ридали. Плакали невістки покійниці, Варя і Дозя, малі онуки її. Тільки я не міг оплакати свою матусю, бо я був наче не син її, маючи в кишені фальшивого паспорта. Поховали ми її на міському цвинтарі близько поховань стрільців УГА та надгробка композитору Січинському. Цей надгробок надзвичайний — його кожний бік має вигляд бандури.

Сиротами ми повернулися додому зі цвинтаря. Наталочку під руки вели Варя й Дозя. Вона, заливаючись слізьми, шкодувала, що не приїхав Анатолій. Вдома, як годиться, з добрими людьми пом'янули

маму. Був присутній на поминках і парторг школи, де працювали Наталочка та Іван, з котрим мені довелося сидіти поряд. Коли всі розійшлися, ми всі були такі втомлені, що вирішили відпочити. Не всім вистачало місця на ліжках, тому Наталочка стелила і на підлозі. Коло дорослих примостились і діти. Біля ікони Божої Матері горіла свічка. Звичайно, ніхто з дорослих не спав. Точилася тиха розмова про матусю, про загробне життя. І раптом мій швагер Іван так недоречно:

— А я в загробне життя не вірю.

Запала тиша. Натолочка, схлипуючи:

— Надія на загробне життя була єдиною втіхою і надією, що колись зможу зустрітися з мамою в тому, потойбічному житті, а ти цю надію безцеремонно вкрав. А ще кажеш, що любиш мене.

Вдруге запала тиша і тепер тривала аж до ранку.

Всі чекали на приїзд Анатолія. Тільки надвечір він приїхав. Після обіймів та плачу, захотів побувати на свіжій могилі матусі. Я пішов з ним, але цвинтарна брама була замкнена, та ми, молоді та пружні, за мить, подолавши залізний паркан, знайшли мамину могилу. Над могилою нашої неньки в сльозах ми поклялися все своє життя боротися за Україну і, якщо потрібно буде, віддати життя за неї. Вже зовсім споночіло, коли ми попрощалися з Наталочкою та Іваном і поїхали всі до Коломиї.

о.Микола Сарма-Соколовський

БАЧУ

Бачу в уяві усю Україну,
в обіймах погожого неба,
але ще не ту, що нам треба:
ще в ній причаїлась духовна руїна,
бо українців — лише половина,
а решта — все пасинки та яничари.
Ніщо не врятує — ні глузд, ні моління,
допоки не вимре старе покоління,
отруєне підло новою Москвою.
І я умру разом з лихою добою,
готовий ще стати за Правду до бою.

4.09.98

ВИДАННЯ ЙДЕ ДО ЧИТАЧА
(«Самостійній Україні» 50 років)

Відзначення 50-х роковин відомого не лише в Україні, а й далеко за її межами журналу «Самостійна Україна», яке було розпочато в серпні 1998 р. у Кременці, продовжено в Києві, де у 90-х роках, після кількох десятиріч виходу за кордоном, журнал видається у наші дні.

15 вересня 1998 р. відбулася презентація «Самостійної України» в науковій бібліотеці Національного університету Києво-Могилянська Академія.

Із вступним словом до присутніх звернулися президент НаУКМА В'ячеслав Брюховецький та Голова Проводу ОУН Микола Плав'юк. «Існування цього журналу протягом довгих десятиріч за межами України було, — висловив власні переконання В.Брюховецький, — ніби фундаментом того, що сьогодні ми переживаємо». Як зазначив у своєму виступі М.Плав'юк, назву цього видання було обрано не випадково. В 40-ві роки, по завершенні Другої світової війни, коли СРСР перебував у розквіті своєї слави, саме видання з назвою «Самостійна Україна» було поставлено на противагу тій, Радянській Україні, члену ООН, щоб довести, що вона не є самостійною. Уся діяльність ОУН, що мала своє висвітлення в її пресовому органі — «Самостійній Україні», доводила прагнення українського народу до справжньої самостійности України. Незалежність України відновлено. Але попереду ще багато праці, щоб це була справді держава українського народу. На думку Голови ОУН, наша біда полягає в тому, що ми не виховали національно мислячої, державницької, самостійницької політичної еліти, в той же час надто повільно проходить процес усвідомлення ролі і функції українського громадянина. Без здорового громадянина, який буде працювати для створення здорових і тривких основ фундаменту Української держави, все інше буде гарними фразами і деклараціями. Саме для виховання нової української політичної еліти, яка має розвивати і поглиблювати державотворчі процеси, працює Фундація ім. О.Ольжича, у її видавництві побачило світ понад 30 книжок і журнал «Самостійна Україна».

Із словом про історію видання та сьогодення «Самостійної України» до присутніх звернувся головний редактор журналу Павло Доро-

Презентація журналу «Самостійна Україна в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія».
На фото (від правого боку): голова ПУН і ОУН М.Плав'юк, президент НаУКМА В.Брюховецький, проф.Ю.Мицик, П.Дорожинський

жинський. У його виступі висвітлено передумови створення «Самостійної України», починаючи від 30-х років, коли на Американському континенті виходили його попередники «Вісник ОДВУ» (1932—1934), «Націоналіст» (1935—1937), «Україна» (1938—1942), від 1948 р. у «Самостійній Україні» друкувалися такі відомі постаті національно-визвольного руху, як Д.Андрієвський, Е.Онацький, В.Мартинець, Ю.Бойко-Блохин, Ю.Вассиян, О.Бойдуник, О.Штуль-Жданович, М.Капустянський, Ю.Пундик, М.Плав'юк, А.Жуковський, З.Городинський, З.Книш, М.Неврлі, І.Качуровський, М.Антонович, Д.Шумук та ще ціла низка представників націоналістичного руху. Зміни в оформленні журналу, які відбувалися за час його існування, можна прослідкувати на самій виставці, зокрема у 1963 р. при оформленні «Самостійної України» було використано твори учня О.Новаківського Василя Дядинюка, який, за дорученням митрополита А.Шептицького, робив портрети українських церковних ієрархів XVII—XVIII ст.

За словами П.Дорожинського, поширення ідеї Української незалежної соборної держави, ідеї українського націоналізму, були основними настановчими моментами для редакції «Самостійної України»

протягом усіх 50-ти років існування журналу.

Зараз журнал мають змогу отримувати не лише в Україні, в Західній діяспорі, а й в Східній українській діяспорі, куди українські видання раніше майже не надходили.

Журнал надходить також у багато навчальних установ та бібліотек.

Добрим словом у своїх виступах згадали «Самостійну Україну» академік НАНУ, директор Інституту літератури ім. Т.Шевченка Микола Жулинський, професор Федір Погребеник, голова Спілки письменників України Юрій Мушкетик, професор, завідуючий катедрою історії Національного університету Києво-Могилянська Академія Юрій Мицик, виконавчий директор Дослідницького центру історії української преси Наталія Сидоренко, начальник Управління у справах української діяспори Державного комітету України у справах національностей та міграції Андрій Попок, заступник директора наукової бібліотеки Національного університету Києво-Могилянська Академія Наталія Казакова, яка вела презентацію «Самостійної України».

Саме завдяки «Самостійній Україні» відкриваються білі плями в історії боротьби українського народу за відновлення незалежної Української держави, замовчувані сторінки нашої недавньої і давнішої історії, літератури, культури, релігійної думки. Тому журнал стає в пригоді не лише студіюючій молоді, а й історикам, літературознавцям, мистецтвознавцям.

Після презентації видання повний комплект «Самостійної України» було передано в дарунок бібліотеці Національного університету Києво-Могилянська Академія, тож відтепер молодь матиме змогу поглибити свої знання, користуючись новими джерелами.

Виступаючи із заключним словом, президент Національного університету Києво-Могилянська Академія В.Брюховецький відзначив знаменність того факту, що презентація «Самостійної України» відбувається в будинку, збудованому за сприяння Івана Мазепи. Цей збіг обставин він вважає не випадковим, бо паростки самостійности і незалежности Української держави беруть свій початок від далеких часів козацької доби, а також слід врахувати великий внесок гетьмана-самостійника І.Мазепи в справу відновлення державности України.

Насамкінець слід зазначити, що це не остання презентація видання. Попереду презентація «Самостійної України» в інших наукових і навчальних закладах не лише в Києві, а й в багатьох куточках України. Це дасть змогу долучити нових прихильників до відомого більш, ніж в 30-ти країнах, видання на рідних теренах.

С.Б.

Микола СИМЧИЧ

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ ДО ЗІРОК
(до 50-річчя виходу в світ журналу «Самостійна Україна»)

Презентація журналу «Самостійна Україна, що відбулася в Києві 28 жовтня в одній із найпрестижніших в Україні бібліотек — Національній парламентській бібліотеці, — переросла у своєрідне свято національної ідеї, в ще один чинник об'єднання національно-демократичних сил.

Такому конструктивному характеру презентації у значній мірі посприяв головний редактор «Самостійної України» Павло Дорожинський, котрий у своєму виступі закликав присутніх висловлювати конкретні пропозиції щодо підвищення рейтинґу журналу при висвітленні центральної ідеї, яку сповідують творці часопису, — національної ідеї.

Із вступним словом на презентації виступив директор Національної парламентської бібліотеки Анатолій Корнієнко.

— Нові думки, нові ідеї, - наголосив П.Дорожинський, — потрібні нам, щоб не застоюватись у нашій роботі, а розвиватись у напрямах утвердження в Україні державотворчого націоналізму як визначальної світоглядної основи української нації, всіх її верств і прошарків — від інтелігенції до робітництва, селянства і, особливо, молоді.

Перебуваючи в еміграції, коли ще українські націоналісти боролись за визволення України з-під московсько-більшовицького ярма, журнал мав своїх попередників. Починаючи з 1932 року, журнал декілька разів міняв свою назву і вже в 1938-42 роках з'являвся під назвою «Україна». В період гоніння і переслідування українських політичних сил як українськими, так і американськими комуністами журнал переривав свою появу, але в такі періоди водночас відбувалась акумуляція націотворчих сил українських націоналістів, котрі знову виходили на арену боротьби за волю свого народу ще більше загартованими і зрілими.

У 1948 році, в період розпалу «холодної війни» між Совєтським Союзом і США, журнал відновив свою появу під назвою «Самостійна Україна». Часопис витримав випробування часу і його авторський склад, що нараховує понад 700 чоловік, з новими силами став утверджувати і поширювати духовні, культурні та мовні вартості українського народу, відтворювати сторінки нашої славної історії. Власне, історіографічна спрямованість журналу і надалі залишається пріоритетною.

Із 1995 року журнал почав виходити в Україні, і з січня цього року був введений у каталоги передплатних видань. З приходом в Україну постала необхідність дошукувати підходів до місцевих читачів, котрі виховувались в атмосфері повної заборони національної ідеї, а значить, відрізнялись від читачів західних. Але цей процес адаптації відбувається поступово, аби не втратити зарубіжних читачів. Як зазначив П. Дорожинський, цей перехід вдався, оскільки сьогодні більшість бібліотек, вищих шкіл та організацій передплачують журнал. З численних зустрічей з найрізноманітнішими аудиторіями по всій Україні головний редактор журналу мав змогу переконатись, що читацька аудиторія часопису на батьківщині невпинно зростає. Про стрімкий зріст популярности журналу засвідчує ще й те, що сьогодні «Самостійна Україна» має 30 представників в 30-ти країнах світу. Нині журнал знаходить своїх прихильників навіть на теренах Росії, зокрема серед українських громад Далекого Сходу, де нещодавно побував П.Дорожинський, і ця поїздка, яку, до речі, професор Ф.Погребенник у своєму виступі на презентації назвав «подвигом», широко висвітлена на сторінках «Самостійної України».

Під час презентації П.Дорожинський передав Національній парламентській бібліотеці найбільшу підбірку чисел журналу, які є в інших бібліотеках країн світу.

В свою чергу, директор цієї бібліотеки А.Корнієнко сердечно подякував П.Дорожинському за щедрий дарунок і побажав щоб журнал і надалі був передовим носієм святої національної ідеї, гідно утверджував у серцях і умах українців ідеали державотворчого націоналізму.

«Ветераном» назвав журнал «Самостійна Україна» професор Ф.Погребенник. «Важливо, — наголосив далі відомий вчений, — щоб сьогодні розшифровувались прізвища авторів журналу, які в часи тоталітаризму змушені були ховатись за псевдами, як, приміром, Д.Квітка — Денис Квітковський, родом з Чернівців».

Звертаючись до присутньої української молоді, один з авторів журналу інж. Осип Барецький з Німеччини закликав молодих постійно вчитися, читати, освоювати найновіші професії, бо збудувати по-справжньому суверенну Україну зможуть лише висококваліфіковані фахівці-патріоти. О.Барецький побажав також, щоб своє 100-річчя журнал «Самостійна Україна» теж святкував в Україні.

Справжнім сюрпризом презентації був виступ акторки Київського молодого театру Світлани Ватаманюк, котра принесла і відкрила перед присутніми ще невідомий портрет юної Олени Теліги і помистецьки прочитала задушевні рядки з епістолярної спадщини поетки-патріотки.

Відомий вчений-лікар, академік Любомир Пиріг прибув на презентацію прямо із студентської аудиторії і подарував головному редактору П.Дорожинському свою щойно видруковану книгу «Медицина і українське суспільство» (збірник публіцистичних праць вченого, до написання яких спричинила його діяльність в якості народного депутата України 12-го скликання).

Чудовим зібранням назвав у своєму виступі заступник міністра інформації України Григорій Хоружий виставку чисел журналу всіх періодів його видання.

— Заслуговує великої поваги, — наголосив Г.Хоружий, — що впродовж 50-ти років журнал завжди був послідовним у висвітленні української національної ідеї як основи при будівництві Української держави. Доповідач відзначив також актуальність і дієвість публікацій журналу в теперішній період нашої державної незалежності.

Окрасою презентації став виступ чоловічого ансамблю ОУН «Фавор» на чолі з його керівником, народним артистом України Олесем Харченком. Власне, блискучий виступ «Фавору» в цей день можна було б назвати «презентацією на презентації», адже співаки вперше виконали ряд нових творів, які тепер увійдуть до їхнього репертуару, зокрема «Отче наш» Максима Березовського, «Їх, Україно, пам'ятай» та «Ми — українські націоналісти» на слова В.Вихруща (музика відповідної Я.Смеречанського та В.Подуфалого). Присутні також радо привітали «Фавор» з виходом у світ їх першої касети повстанських та стрілецьких пісень під назвою «За Україну, за її волю», яка з'явилась завдяки спонсорській допомозі Ярослава Гулія.

10 листопада в Спілці письменників України відбулася ще одна презентація журналу «Самостійна Україна», яка, як і попередні, була важливою подією в Києві, де з особливою гостротою постає потреба утвердження національної ідеї як дороговказу і провідної зорі для всього народу України.

Деякі уточнення до статті про проф. Юрія Пундика

Шановний Пане Черниxівський!

Пробачте, що Вас турбую. Називаюся Микола Сергійчук, син директора школи в селі Печірна від 1922 р.

Прочитавши Вашу статтю в «Самостійній Україні» за жовтень-грудень 1998 р. про Ю.Пундика, маю деякі зауваги. Ю.Пундика знаю від дитинства до останніх днів його життя, ми були навіть кумами. Не знаю, хто давав Вам інформації про нього? Батьки його були дуже бідні — навіть не мали своїх коней. Мій тато зобачив непересічні здібності Юрка і після 5-ти кляс початкової школи в Печірні порадив його татові Миколі, щоби справив йому якісь чоботята і нехай ходить до семиклясової школи у Вишгородку, а не у Вишневці. Він народився 1918 і вже 1920 р. був у семінарії (можливо друкарська помилка). Брат його помер ще малим, але сестра Степанина жила до глибокого віку, і в неї була і є дочка, яку в Україні відвідували Каркоці з Америки. Юрко закінчив семиклясову школу — оцінки мав з гори на долину — дуже добре. Знов тато покликав Миколу і порадив йому: «Буде хтось їхати до Крем'янця, нехай візьме його з собою і там зоставить, а він собі раду дасть». Так і сталося. Юрко в Крем'янці підготовляв під час вакацій слабших учнів, щоби вступити до гімназій, і в такий спосіб заробляв на «хліб насущний». По якомусь часі став провідником гімназійної молоді в Крем'янці. За його старанням відбувалися панахиди по Шевченкові в Чеснохреснецькій Церкві та панахиди під час Зелених Свят на могилах воїнів УНР (коло монастиря). Був арештований польською поліцією, але просидів лише коротко. Поїхав на студії не до Львова, а до Варшави на теологію, але через фінансові обставини мусів залишити студії. Улаштувався на працю у Сосновці, а не Соснівку. В короткому часі по приході німецьких військ з'являється Юрко в рідному селі і зразу ж організує вишкіл провідників Січі у Вишгородку, про що, як Вам буде цікаво, опишу іншим разом. Може, Вас здивують такі вислови, як «справте чоботята». На Україні, коли Юрко приїжджав на вакації до рідного села, дуже часто бував у нашій хаті, і він з татом був наче приятелі, і про це все говорили. Вже тут, коли Юрко приїжджав до Торонта на всілякі з'їзди, то перебував у нас, і було про що згадувати. Він десь, колись, через когось передав свою знімку з родиною для мого тата. З другої сторони знімки написано: «Незабутньому вчителеві від колишнього учня як вислів подяки за допомогу у прокладанні шляху у широкий світ (січень, 1966 р.)» Ще пригадую, коли Юрко був повітовим і працював (здається, у надлісництві), хтось з наших був перекладачем у якомусь німецькому бюрі і дали йому знати, що він має бути арештованим. Тоді він одразу «змився» до Рівного. До нашого партизанського загону приїжджав під псевдом Іскра. Організаційний зв'язок був у книгарні Рузі Медведської.

Остаюсь до Вас з пошаною.

Микола Сергійчук
Торонто

У суботу, 28 листопада 1998 р., у Філадельфії (США) помер відомий український вчений, провідний діяч української громади в США і західному світі

проф. Богдан Тарас Гнатюк.

Народився він 25 липня 1915 р. у Заліщиках (Західна Україна). Закінчив студії з академічним титулом д-р інженерії в Данцігу (Гданськ) в 1942 році. Від 1947 року працював професором у Нортдамі та Дрекслером в Університетах США.

Автор багатьох наукових праць і світової слави, спеціяліст у ділянці аеродинаміки. Працював консультантом для провідних фірм Европи і США в цій ділянці. Зокрема в 1961/63 рр. брав активну участь як консультант з питань космонавтики для відомої аґенції США — НАСА.

З юних літ був активним членом Організації Українських Націоналістів і Українського Націоналістичного Руху . За свою віддану діяльність був обраний членом Проводу Українських Націоналістів, Головою Контрольної Комісії ОУН, членом Сенату ОУН, Головою Центральної Управи ОДВУ в США (Організація Державного Відродження України), Головою Світової Координаційної Ради ІНСО, Президетом Фундації ім. О.Ольжича в США.

Довголітній член Екзекутиви УККА (Український Конґресовий Комітет Америки), член підготовчого комітету І Світового Конґресу Вільних Українців і довголітній член Президії Секретаріяту СКВУ. Провідний член Українського Народного Союзу в США, член Дирекції ЗУАДК і багатьох інших громадських організацій.

Активний і провідний член Асоціяції Українських Професорів Америки і Канади, член Наукового Товариства ім.Т.Шевченка та Української Вільної Академії Наук у США та багатьох наукових і професійних об'єднань США та Европи.

Покійний залишив у горі дружину Ірену, дочок Володимиру та Ірену, сина Олега.

Похоронений далеко від української землі, в США, але все своє трудолюбиве життя віддав праці для добра України та української громади за її межами. Вічна Йому пам'ять!

Провід Українських Націоналістів,
Організація Українських Націоналістів

Ділимося сумною вісткою з членами ОУН і Українського Націоналістичного Руху, українським громадянством в Україні та діяспорах, що 21 квітня 1998 року в Торонто відійшов на вічний спочинок

сл. п. Адам Москалюк,

народжений 7 травня 1925 року на Волині в селянській родині. Вже з юнацьких років член Організації Українських Націоналістів, учасник бойових дій в часі Другої світової війни в партизанських загонах УПА, а відтак у Волинському Легіоні Самооборони, з яким в 1944 році прилучився до І Дивізії УНА.

Переїхавши після війни до Канади, активно включається в ряди Українського Національного Об'єднання та Української Стрілецької Громади. Член багатьох інших організацій.

Вічна Йому пам'ять!

Організація Українських Націоналістів

З великим сумом і жалем доводимо до відома членства ОУН та всього Українського Націоналістичного Руху, і української громадськости в Україні та діяспорі, що 19 вересня 1998 року в Калгари (Канада) відійшов на вічний спочинок

бл.п. Іван Вакарик,

народжений 24 липня 1917 року в селі Підвисока Снятинського району Івано-Франківської обл.

З молодих літ член Організації Українських Націоналістів, якій залишився вірним до смерти.

На початку Світової війни опиняється зі своїми друзями в Похідних Групах ОУН. В 1944 році прибуває до Німеччини, звідкіля в 1949 р. переїжджає до Канади, де стає діяльним в Українському Національному Об'єднанню та Українській Стрілецькій Громаді.

Вічна Йому Пам'ять!

Організація Українських Націоналістів

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ми дуже вдячні Вам за те, що знайшли час і приїхали. Вибачте, що ми залучили Вас тоді, бо так хотілось, щоб всі побачили і почули Вас.

Для учнів ця зустріч мала неабиякий вплив й значення. І зараз біля мене збираються діти, бо бажають змінити щось на краще і близькі духовно. Їх ще небагато, але вони вже є.

Наша програма зацікавила всіх і сьогодні є найцікавішим проектом в області. Дай Бог тільки реалізувати його до кінця.

Нещодавно разом з учнями ЗОШ №3 і учнями 8-А кл. Хмельницького колегіуму ми провели чергове засідання програми «Український світ» в Народному Домі, де розглядали постать М.Міхновського та проблеми сучасного українського націоналізму. Так що журнал, який Ви нам подарували, став у великій нагоді. Захід був цікавий, бо проходив у формі суду над М.Міхновським і його «Самостійною Україною». Це дало нам змогу розглянути всі «за» і «проти» і кожному задуматись над винесенням вироку. У нас був навіть сам М.Міхновський, який схожий зовні, але внутрішньо йому ще слід багато працювати над собою, аби наблизитись до Велетня Духу.

А сьогодні ми виступали в Академії Прикордонних Військ з літературно-музичною композицією «Пам'яті героїв Базару». Захід вийшов хороший і корисний для обох сторін, бо ще так мало відомо про цю подію в нас. Я дам завдання дівчатам, аби написали замітку в газету. Сподіваюсь, Ви незабаром її отримаєте.

Серед викладачів Українського Колегіуму та середніх шкіл міста Хмельницький

Бажаю Вам успіху і міцного здоров'я.

Бережіть себе — ви нам дуже потрібні.

Найкращі вітання передають пані Зоя, Тетяна і всі просвітяни.

Світлана Мішанчук,
заступник директора Українського колегіуму
Хмельницький

Сьогодні відразу хочу повідомити Вас, що новий номер журналу «СУ» я отримав, за що безмежно вдячний. Отримав я і газету «УС», де був поміщений мій допис, за це я рівнож дякую Вам від щирого серця. Газети та журнали поки що знаходяться у мене, їх постійно беруть читати наші спільні знайомі та назад приносять. Пані Орися виділить для нас у своєму приміщенні якийсь куточок для бібліотеки, то тоді вони там знайдуть своє постійне місце. Тільки хочу, з Вашого дозволу, цю газету, де був мій допис, та «СУ» (ч.4) залишити для себе.

Сьогодні разом з поштою від Вас отримав я листи від п.Оксани Міяковської-Радиш з Нью-Йорку, з Української Академії Наук. Від п. Іванни Зельської з Канади, яка прислала вирізки з газети «Новий шлях», де був допис про наш Зелений Клин, коли Ви були у нас. Ще був лист з Англії, в якому обіцяють присилати нам якусь пресу чи літературу. Було ще два листа, один також від невідомого з Америки, говорить, що читав мій допис в газеті, а там була адреса. Так після того, як ви від'їхали, я був написав до трьох газет в Америці. Ще отримав один лист від автора, якого Ви знаєте, це є лист з Бельгії від Миколи Когута. Він завжди пише до мене дуже великі та цікаві листи. Він передає через мене для Вас своє вітання, він також є Ваш земляк, бо походить з Тернопільської области. Говорить пан Микола: «...якщо побував у вас Павло Дорожинський, якого особисто знаю ще зі студентських часів, то ви в добрих руках». Бачите, відразу скільки зібралося кореспонденції. Але з такої праці я отримую тільки задоволення та приємність.

Тепер поговоримо про інші справи. Я хотів написати до Вас скоріше, але чекав коли ми всі разом зберемося з Орисею Бондаренко. Стосовно нашої жіночої організації ім. Олени Теліги, я маю на увазі реєстрацію, потрібно спочатку зробити реєстрацію Товариства Української Культури, яку, пані Орися сказала, незабаром вдасться зробити. Тільки після цього можна буде зареєструвати нашу жіночу організацію. Так що в справі документів та всього, що потрібно для реєстрації, то у нас все є вже приготоване.

Адріяна Димська мені говорила, що напише до Вас листа та про все напише докладно. Вона отримала на домашню адресу від Вас одну газету «Українське Слово» та є дуже з цього задоволена та вдячна. Якщо б можна було, то я просив би ще відіслати число «Самостійної України» для пані Адріяни, та для бібліотеки треба залишити б це число, яке Ви прислали до мене. З початку нового року ми будемо передплатниками Вашими: я буду передплачувати «Са-

мостійну Україну», а пані Адріяна «Українське Слово».

Стосовно реєстрації нашої Жіночої організації у Спаську, то зараз я не можу нічого сказати. Отримав я десь з місяць назад від Яремчука листа, але в листі він про це нічого не згадує, можливо, вони уже зробили, томущо Товариство у них було зареєстроване, але можливо, Ви знаєте, бо як зареєстрували, то, може, Вас листом повідомили. Тоді, після того, як Ви були у нас, приїздила до мене дочка пані Людмили і я подарував у Спаськ відеокасету із записом, як Ви були у нас та у них, та ще із своєї домашньої бібліотеки подарував для них 30 книжок.

Хор наш, «Червона калина», часто виступає, зрозуміло, й я завжди з ними, бо знімаю їх виступи на відеокамеру.

В журналі «СУ» (ч.4) прочитав я такий маленький допис, зміст якого звернений до Вас особисто, від д-р Романа Барановського з США. Хочу сказати, що десь може 2 роки назад я був отримав листа та багато пісень «Лісових чортів». Багато пісень на окремих листках в різних варіантах текста та різних авторів.

Щось колись я чув чи читав, вже не пам'ятаю, про «Лісових чортів», а тут бачу, що пан Барановський згадує про них.

Сердечний привіт та вітання від усіх членів нашої громади, хто бачив Вас. А від нас з моєю дружиною Ядвігою бажаємо Вам всього найкращого, а головне, то бажаємо доброго здоров'я.

З повагою та великою вдячністю

Ядвіга і Василь Світальські
Владивосток

Слідкуючи в «У.С.» за подіями в Україні, стає страшно, бачучи, що діється з нашою мовою в незалежній Україні. Але, читаючи про дії Ткаченка і йому подібних в цілій Україні, стає ясним, що ці яничари є проти незалежної України і, зокрема, справді української.

Мене дивує, чому не використовуються підписи цих негідників в міжнародних угодах (европейська хартія, европейський суд і т.п.), щоб вимагати перед цими інстанціями справедливости для української більшости, трактованої гірше, ніж яку-небудь національну меншість. Чому не потягнути всіх тих «ткаченків» та інших до европейського суду, наприклад, за відмову української школи і т.п.? Мені цікаво дізнатися Вашу думку!

Щиро вітає

Михайло Качалуба
Швейцарія

Наближаються сімдесяті роковини першого Конґресу Українських Националістів. Дата по своєму значінню епохальна, а як ювілей тим вагоміша, що у вільній Україні відзначатиметься вперше, на відміну від таких дат, як 1-ше листопада, 22-е січня, бою під Крутами, які відзначались уже неодноразово.

У зв'язку з тим, хотів би висловити декілька своїх думок, пов'язаних з Ювілеєм, причому згори застерігаюсь, що це не форма якихось порад чи вказівок Вам особисто — на це я не маю права, — а по-друге, Вам і не потрібно, враховуючи Ваш власний досвід, набутий у довголітній роботі в розбудові держави. Мої думки навіяні тривогою за долю України, томущо сім років державного існування не вселяють поки-що стопроцентної впевнености за її майбуття.

Немає сумніву в тому, що святкування відбудеться урочисте, з різноманітною програмою, з відчитами і виступами при чисельній аудиторії. Думаю, що у вступному слові буде відображена історія УВО, ОУН, боротьба організацій в умовах окупацій, боротьба УПА і т.ін. Поминути мовчанкою факт поділу монолітної ОУН на дві організації було б невиправданим. По-перше, критичні слухачі розцінили б це як недоговорення чогось чи приховування правди, або просто як нещирість. І навпаки, об'єктивне висвітлення подій, причому неприменшування значіння діяльности ОУНр (ОУН СД, ЗГ ОУН), подіяло б на престиж ОУН і ПУН. Це був би і, може, вагомий крок до об'єднання всіх організацій націоналістичного спрямування — ОУН, КУН, УНА і т.п., що так необхідно у зв'язку з наближенням виборів Президента. Колись, може, за 20 чи 50 років, історія дасть відповідну оцінку і змалює правдиву картину тих подій. Щось подібного в нашій історії вже було за Хмельницького, але вичеркнути і применшити вклад Кривоноса в боротьбу з шляхетською Польщею не збирається ніякий історик та й не має на це права. А підготовку до майбутньої оцінки треба робити вже сьогодні і слово саме за ОУН.

На святкуванні повинен прозвучати заклик Організації і до об'єднання всіх партій (в Україні в тому числі) перед виборами, а то, якщо до большевицького спікера додасться ще такий же Президент, то Україну продадуть москалям з панею Стецько і паном Чорноволом у придаток.

Якщо праві «вожді» не висунуть жодного кандидата, ми неодмінно будемо мати Президентом москаля, байдуже котрого.

Заради історичної справедливости, то Президентом України повинен стати пан Микола Плав'юк, але поки що це мрії майбутнього.

Бажаю міцного здоров'я і довголіття, залишаюсь з пошаною

Роман Рифяк
Львів, січень 1999

Сердечно вдячна Проводові ОУН і Вам особисто за участь у вшануванні сл.п. Ігора Шубського в часі відкриття меморіяльної дошки на його честь в м.Крем'янці Тернопільської обл.

Ігор вартий того, щоб його у нашому місті знали і пам'ятали, бо ж він перший в 1930 році приніс нам націоналістичні ідеали. Організував нелегальний Пласт, розв'язаний польською владою на Волині ще в 1927 році. Пласт в Галичині поляки ліквідували в 1930 р. В 1931 р. пройшла реорганізація. Розв'язано Пласт, а на його основі створено Юнацтво ОУН, що розширилося по всіх школах міста і розповсюдилося серед української молоді цілого Крем'янецького повіту; ширилось націоналістичне виховання молоді. Потім було різне... Прокотилась хвиля арештів у 1932 році серед нашої молоді, що закінчилась великим політичним процесом в грудні 1933 р. Шубського тоді засуджено на 5 років тюремного ув'язнення. Після звільнення продовження роботи. В створеній Крайовій екзекутиві ОУН на північно-західних землях (ПЗУН) Ігор — референт юнацтва. Інтенсивна робота — виховання націоналістичної молоді. Нові арешти в 1937 р. і політичний процес в Рівному в травні 1939 р. Шубського засуджено на 12 років тюремного ув'язнення.

Після вибуху німецько-польської війни та окупації західноукраїнських земель більшовиками Ігор звільнений із в'язниці і виїджає на Холмщину, де не складає зброї. А роботи було багато — Холмщина була дуже сполонізована. Треба було, крім всього, будити у них український дух. І знову нова біда 1940 року. Шубський дуже болюче переніс розкол в ОУН, ставив питання, що всі непорозуміння в Організації необхідно полагодити на наступному Великому Зборі ОУН. Ще не зайнявши певної позиції, дуже обурювався подією, що мала місце в Кракові у 1940 році, коли ОУН улаштували свято Лесі Українки, а ОУНр не пускали тих, що йшли на концерт. Обурювався направленням збройного відділу Лопатинського на схід в 1940 році, щоб підняти збройне повстання на українських землях під більшовицькою окупацією — направлення найкращих людей на певну смерть. В 1941 році після вибуху німецько-совєтської війни до підготовки Похідних груп ОУН на схід Шубський вів переговори з ОУНр, щоб на території, куди прибували Похідні групи, не розголошувати місцевому населенню про розкол в Організації, а приступити до роботи і підпорядкуватись тому, хто скоріше прийшов на дану територію. Бо ж розкол і взаємне поборювання не принесе нічого особливо. І що ж? Саме один з перших згинув від тих же міжусобиць.

Ще раз дуже Вам дякую за все від себе, доньки і родини. Хай Господь додасть Вам сили в подальшій праці! Залишаюсь з повагою

Галина Шубська (дружина Ігора Шубського)
м.Снятин, Івано-Франківська обл.

Сповіщаю про те, як складаються обставини по роботі осередків ОУН і ОСМ «Зарево» після Ваших відвидин міста Жовті Води.

Готуємось до леґалізації. Думаємо над тим, щоб хоч один осередок зареєструвати. На рівні місцевої влади підняли питання про мову, символіку, перейменуваня площі і палацу «вождя», переобладнання музею. Відповідь: «Що воно вам мішає...?».

Відзначення 350-річчя перемоги під Жовтими Водами звели до відносин з поляками. Більш конкретно розповім по приїзді в Київ. Приміщення для осередків не обіцяють. Але щоб я здалася, не діждуться.

Провела зустріч з керівниками шкіл, які працюють за українське національне відродження. У місті їх 3. В тій школі, що Вас приймали, змінили директора, але новий директор згоден продовжувати співпрацю, але там є багато запитань, з яких мені потрібна порада.

Є в нас нова школа (без імені), директор — щира українка, дала згоду працювати з нашими осередками, і в розмові зародилася ідея найменування. Над цим і будемо працювати.

На наш лист до прокурора щодо шкідливих викидів з кислотного підприємства бюрократична відписка: займаємося, а екологічні питання не вирішуються. Місто вимирає, за півроку населення зменшилося на 549 чол. Народилося 237 чол., померло 426 (на січень-червень). І ще багато дечого. Так що роботи нашим осередкам, та ще і в цьому реґіоні, є багато.

З повагою

Валентина Трофимович,
голова осередків ОУН і Жіночого Т-ва ім.О.Теліги

Щиро Вам дякую за надісланий журнал «Самостійна Україна» №1 (471) січень-березень 1999року.

В цьому номері журналу є досить багато цікавих історичних відомостей. Сьогодні я приступив до глибшого вивчення надрукованих матеріялів. Свою думку щодо них вкладу в наступному листі.

Мене дуже вражає вчасність журналу та чітка оперативність редакції щодо доставки його передплатникам. Це єдине в Україні журнальне видання, що надходить до передплатників своєчасно.

Бажаю Вам творчих успіхів.

Леонід Михальчук
м.Володимир-Волинський

Шлю вітання від громади! Особливо вдячні за «Українське слово», яке завжди під руками з актуальними статтями. Ось і на цей раз стаття з нагоди 160-ліття І.Нечуя-Левицького. Використаємо на засіданні громади, цікава справка як стверділась патріархія в Москві.

Тільки що у мене посиділи — Олександр Шевченко і П.Мащак, Козаченко. Дискутували про українські справи. Шевченко, побачивши, що я пишу Вам листа, сказав: «Правильно ОУН-івці роблять, що піднімають Україну через культуру». Передав йому газети, він подякував і просив передати уклін.

Збираємось тепер зі священиком... Жаль, що Ви не приїхали. Криза тут багато напсувала, ми вже почали потрохи підніматись... Я вже збирався купити квартиру в Києві, але... тут мою квартиру можна було продати за $30 тис., а тепер, мабуть, за $10 тис. Все зависло. Звичайно, в Києві я був би у Вашій організації...

Кілька разів на місяць я маю тут зустрічі: з «силовиками», з ЗМІ і т.д. Йде широка дискусія з приводу антисемітизма. «Виновникам» дуже не подобається, коли я прошу правильно вживати терміни: націоналізм, шовінізм, нацизм тощо. І я розумію чому... Є кілька задумок актуальних статей, але зараз пишу два підручники одночасно, кінець року — заліки, екзамени.

Уважно слідкуємо за відносинами Україна — Росія, Росія — Білорусь. Здається п. Лукашенко зіграє свою позитивну роль «як не можна об'єднуватись». Все частіше він стверджує, що суверенітетом не поступиться.

Якихось помітних зрушень в ментальності мого оточення не видно. Куди не зайдеш, зустрічають фразою: «До каких же пор Украина будет играть самостийность?!» І коли я різко кажу що Україна ніколи більше не буде «провінцією» Москви, то мою справу обов'язково затормозять. Побачимо, як будуть вести себе чиновники тепер, після ратифікації Договору..? Свої враження напишу.

Отже, всім наша подяка за підтримку Східної діяспори! І не на словах, а на ділі! І це не комплімент! А правда!

Всього найкращого! Успіхів!

Якщо знайдете час — напишіть.

З глибокою пошаною

Ваш

Степан Паняк,
професор, Голова Асоціяції українців Уралу
Єкатеринбург

Нашу щиру подяку висловлюємо всім нашим передплатникам, читачам та співробітникам за надіслані вітання, листи та матеріяли:

Аксенчук Богдан, читач «С.У.» — Чортків, Тернопільська обл.
Атаманчук Василь, представник «С.У.» — Торонто, Канада
Атаманчук Петро, голова обласної ОУН — Тернопіль
Балтарович Марія, д-р, член Управи УАК Ради — Воррен, США
Барановський Роман, д-р, пл. сен. «Л.Ч.» — Кергонксон, США
Бібліотека — Архів св. Володимира — Калгари, Канада
Богацький Левко, громадський діяч — Сідней, Австралія
Божук Ганна, канд. істор. наук — Ужгород, Закарпатська обл.
Бойко Юрій, проф., голова Сенату ОУН — Мюнхен, Німеччина
Бучко Філімон, політв'язень і член ОУН — Мельниця-Подільська, Терн. обл.
Варінова Г.Г., бібліотекар — Макіївка, Донецька обл.
Винар Любомир, проф., голова УІТ — Кент, США
Войчишин Іван, д-р, і Юлія, д-р — Оттава, Канада
Волошин Павлина, передплатниця «С.У.» — Тернопіль
Ворон Микола, бібліотекар — Калгари, Канада
Гаврильчак Євгенія, передплатник «С.У.» — Лондон, Англія
Герасименко Федір, читач «С.У.» — Мотовилівка, Київська обл.
Гнатюк Мирослав, д-р, громадський діяч, — Лівонія, США
Гомза Ярослав, голова Обл. ОУН — Очеретине, Донецька обл.
Городиський Зенон, д-р, уповноважений ПУН — Трентон, США
Городиський Орест, мгр. пл. сен. «Л.Ч.» — Чікаго, США
Гриценко Євген, директор СШ. — Верхосулка, Сумська обл.
Грицяк Євген, довгол. політв'яз. і член ОУН — Снятин, Івано-Франківськ.
Гузій Анатолій, читач «С.У.» — Львів
Державна Історична бібліотека України — Київ
Дженицький Леонід, поет — Миколаїв
Діденко Зоя, голова Товариства «Просвіта» — Хмельницький
Димська Адріанна, Укр. Жіноче Тов. ім. О. Теліги, — Владивосток, Росія
Жуковський Аркадій, проф., науковець — Париж, Франція
Залуга Богдан, інж., представник «С.У.» — Ерфелля, Швеція
Земляна Тетяна, журналістка — Харків
Каспришин Роман, отець УГКЦ — Львів—Рудно
Качуровський Ігор, проф., літератор — Мюнхен, Німеччина
Ке Віра, редактор стор. «Журба і радість», «Н.Ш.» — Торонто, Канада
Клуб Канадських етнічних журналістів — Торонто, Канада
Коваль Богдан, гол. Централі Тов «Відродження» — Буенос-Айрес, Аргентина
Коваль Степан, секретар Філії УПО — Едмонтон, Канада
Ковальський Євген, голова осередку ОУН — Макіївка, Донецька обл.
Колісник Роман, журналіст — Торонто, Канада

Куделя Микола, член Сенату ОУН — Луцьк, Волинська обл.
Кровицька Ольга, журналіст-дослідник — Львів
Кушнірук Остап, співробітник «С.У.» — Чікаго, США
Лаврів Петро, довголітній політв'язень і член ОУН — Львів
Лях Василь, довголіт. політв'язень і член ОУН — Самбір, Львівська обл.
Макаренко Л.Л., директор Державної Історичної бібліотеки — Київ
Максимович Володимир, проф., церковний діяч — Мюнхен, Німеччина
Майченко Володимир, студент — Одеса
Маломуж Анатолій, читач «С.У.» — Васильків, Київська обл.
Мамус Микола, член ОУН, довгол. політв'язень — Козова, Терноп. обл.
Марущак Василь, член ЦУ ОДВУ — Кліфтон, США
Мацуляк Оксана, студентка — Садки, Тернопільська обл.
Михайленко Анатолій, журналіст — Київ
Михалевич Ніна, член Сенату ОУН — Філядельфія, США
Михальчук Василь, уповноважений ПУН — Париж, Франція
Михальчук Леонід, передплатник «С.У.» — Волод.-Волинський, Волинь
Обченко Олександр, учитель, — Харків
Олійник Василь, голова районної ОУН — Кременець, Тернопільська обл.
Панкратов Валерій, священик УПЦ КП — Макіївка, Донецька обл.
Провід районної ОУН — Кременець, Тернопільська обл.
Процик Володимир, голова КК ОДВУ — Нью-Йорк, США
Посольство Федеративної Республіки Німеччини — Київ
Рифяк Роман, пл. сен., журналіст — Львів
Рогожа Роман, пл. сен. «Л.Ч.» — Нью-Йорк, США
Рубінець Михайло, д-р, представник «С.У.» — Курітиба, Бразилія
Саракун Ірина, студентка університету ім. Стефаника — Ів.-Франківськ
Світальський Василь, представник «С.У.» — Владивосток, Росія
Світовий Конгрес Українців, президія секретаріяту — Торонто, Канада
Свято-Покровська Церква, УПЦ КП — Лаврів, Волинська обл.
Семенюк Олекса, представник «С.У.» — Брадфорд, Англія
Сележан Йосип-Тодосій, проф., співробітник «С.У.» — Чернівці
Середницький Ярослав, проф. — Львів
Сергійчук Микола, громадський діяч УНО і УСГ — Торонто, Канада
Сергієнко Микола, представник «С.У.» — Гарячий Камінь, Кубань
Середницький Ярослав, проф., співробітник «С.У.» — Львів
Сидорчук Арсен, голова сільради — Лаврів, Волинська обл.
Скрипникова Лариса НКА українців Карелії — Росія
Славутич Яр, проф., поет, літератор — Едмонтон, Канада
Соколовський Микола, отець, член ОУН з1941 р. — Новоселиця, Дніпропетр.
Степанов Сергій, художник — Охтирка, Сумська обл.
Степанов Федір, журналіст — Сімферополь, Крим
Тарасюк Іван, представник «С.У.» — Москва, Росія
Томків Василь, журналіст, співробітник «С.У.» — Болтон, Англія
Трофимович Валентина, голова осередку ОУН — Жовті Води, Дніпропетр. обл.
Українська Стрілецька Громада, Управа — Едмонтон, Канада

Харківська обласна ОУН, Провід — Харків
Чебак Ольга, supervisor Gallup International — Київ
Чепур Володимир, передплатник «С.У.» — Літки, Київська обл.
Чмир Володимир, голова обласної ОУН, — Харків
Чубарко Зоя, секретар Свято-Покровської Церкви КП — Лаврів, Волин. обл.
Чубата Іванна, голова Союзу Українок — Мукачеве, Закарпатська обл.
Юринець Юліян, голова Відділу ОДВУ — Чікаго, США
Янчик Федір, д-р, голова ОУН на Чехію — Прага, Чехія
Яримович Йосип, старшина «Карпатської Січі» — Гудерсфільд, Англія
Яцош Андрій, інж., представник «С.У.» — Братислава, Словаччина
Яшко Микола, мгр., член Дирекції Вид-ва «С.У.» — Чікаго, США

Пожертви на журнал «С.У.» зложили:

АНГЛІЯ
Гоц П. — 10 англ. фунт.
Хміль М. — 10 англ. фунт.
Федяш Й. — 10 англ. фунт.
Тустяновський Й. — 10 англ. ф.

КАНАДА
Яремчук Д., мґр. — 47 дол.
Небелюк М., др. — 32 дол.
Загребельна П. — 32 дол.
Мандрик С. — 30 дол.
Сидор Т. — 23 дол.
Шелегон Ю. — 14 дол.
Гальчук Я. — 14 дол.
Темник Д. — 10 дол.
Славич А. — 10 дол.
Кертиця І. — 10 дол.
Попіль Я. — 10 дол.
Дяків М. — 5 дол.

На Ювілейний фонд

КАНАДА
Стельмащук І. — 160 дол.
Василик М. — 60 дол.
Мандрик С. — 50 дол.
Сербин І. — 55 дол.
Хохлач І. — 55 дол.
Блавацька Г. — 50 дол.
Темник Д. — 50 дол.

США
Деркач І. — 60 дол.
Куропась С. — 50 дол.
Лучанко М. — 50 дол.
Пікулович П. — 50 дол.

Адреси представництв «Самостійної України»

Австралія:
Mr. J.Suchowerskyj
35 Murray Rd.
Cheltenham, N.S.W.2119
Australia

Австрія:
Mr. O. Salaban
Holletzgruberer Str. 7
4020 Linz / Donau
Austria

Англія:
Mr. O.Semeniuk
41 Farfield Ter.
Bradford, BD95AW
England

Аргентина:
Mr. B. Kowal
Rivadaria 1569/3°K
1033 Buenos Aires
Argentina

Бельгія:
Mrs. Lidia Demtchouk
174, Rue Moquee
4190 Ouffet
Belgium

Бразилія:
Dr. M.Rubinec
Rua Pedro Pizzato 535
80-710-130 Curitiba, Parana
Brazil

Венесуеля:
Mr. F.S.Woyzechiwsky
Calle El Lindero
Esq. Pasaje 16 No. 40-01
Paroqia Sucre, Catia 1030 Caracas
Venezuela

Данія:
Mrs. Tatjana B. Nielsen
Aabakkevej 55
5210 Odense NV
Denmark

Зелений Клин:
Василь Світальський
Океанский Проспект 136/63
690002 Владивосток, Россия

Іспанія:
Mr. B. S. Rymarenko
Apartado de Correos 82
08810 Sant Pere de Ribes
Barselona
Espana

Італія:
Mr. A. Kirichenko
Via M. Schipa 68
80122 Naples
Italy

Канада:
Mr. D. Saluczok
Mr. W. Atamanchuk
700 Constellation Dr./1604
Mississauga, Ont. L5R 3G8
Canada

Литва:
Mr. Valentinas Kuliničc
Sauletekio 39a/225
2054 Vilnius
Lithuania

Люксембург:
Mr. E.Hohol
50, rue de L'Eglise
3636 Kayl
Gr.J.Luxembourg

Німеччина:
Mr. I. Kerestil
Diamant Str. 3
80995 Munchen
Germany

Нова Зеляндія:
Mr. W. Krechowec
49 Fontenoy St.
Mt. Albert, Auckland 23
New Zealand

Норвегія:
Mr. I. Wanczyckyj
Bjerkevn 7
1482 Nittedal
Norwegia

Парагвай:
Mr. V. Baransky
J. L. Mallorguin № 970
Encarnacion - Itapua
Paraguay

Польща
Dr. M.Siwicki
ul. Rembielinska Nr 15/45
03 352 Warszawa
Poland

Росія
Іван Тарасюк
м.Ярославль
Московський проспект, 163,
кв. 216
Россия

Словаччина
Ing. Andrij Jacoš
Cadrova 1
83101 Bratislava
Slovakia

США:
«Independent Ukraine»
2315 West Chicago Ave.
Chicago, IL. 60622
USA

Україна:
Київ 252010
вул. Січневого Повстання, 6
«Самостійна Україна»
Ukraine

Франція:
Mr. B. Moulek
2, Ronte de Montfermell
77500 Chelles
France

Хорватія
Boris Graljuk
Savor Rusina-Ukrajinaca
ul. Vodovodna 11
Zagreb 10000
Hrvatska

Чехія:
Dr. Fedir Jančyk, C. Sc.
Fantova 32/1782
15500 Praha 5
Czech Republic

Чіле:
Dr. Borys M. Didyk
P.O.B.943
Vina Del Mar
Chile

Швейцарія:
Dr. M. Katchaluba
Chemin Bottai
Challet Trembita
1822 Chernex
Suisse

Швеція
Adj. B. Zaluha
Manadsvägen 68
S—17542 Järfälla
Sweden

ПЕРЕДПЛАТА ЖУРНАЛУ
«САМОСТІЙНА УКРАЇНА»
в Україні

Повідомляємо всіх наших читачів, що журнал «Самостійна Україна» можна передплатити в усіх поштових відділеннях України. Наш журнал відмічений в Каталозі періодичних видань України. Передплатний індекс — **74302**